

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Bakalářská práce

Jana Novotná

Dopady teroristického útoku 9/11 na vývoj bezpečnostní politiky Evropské
unie.

The Impact of the 9/11 Terrorist Attack on the Evolution of EU's Security
Policies

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Dopady teroristického útoku 9/11 na vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie* vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne.....

Podpis.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Janu Jirešovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Anotace

Práce se zabývá dopady teroristického útoku z 11. září 2001 ve Spojených státech amerických na další vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie. Cílem práce je zhodnotit, zda tato událost vedla ke zpřísnění bezpečnostních opatření také v Evropské unii a zda došlo k přehodnocení dosavadní bezpečnostní politiky právě vlivem Spojených států amerických. Práce se v první části zabývá vývojem evropských bezpečnostních složek před teroristickým útokem 9/11 i po něm, aby byl zřejmý vývoj i na institucionální úrovni. Druhá část analyzuje jednotlivé oblasti bezpečnostní politiky, mezi které patří především imigrační politika, policejní spolupráce a ochrana osobních údajů občanů EU.

Klíčová slova:

bezpečnostní politika, teroristický útok 9/11, Evropská unie, Europol, imigrační politika, ochrana osobních dat

Annotation

The thesis deals with the impact of the 11 September 2001 terrorist attack on the evolution of EU's security policies. The thesis's aim is to investigate whether this event led to tightening of security measures in the European Union as well as to reviewing the existing security policy under the influence of the United States of America. The first section deals with the development of European security institutions before terrorist attack 9/11 and after, with the aim to elucidate changes at the level of institutions. The second section analyzes individual security policy areas, such as EU's immigration policy, transnational police cooperation and the protection of EU citizens's personal data.

Key words:

Security policy, the terrorist attack 9/11, the European Union, Europol, immigration policy, protection of personal data

Obsah

ÚVOD	10
1. Vývoj bezpečnostních složek	12
1. 1. Vývoj bezpečnostních složek v Evropské unii před 9/11	12
1. 1. 1. TREVI	12
1. 1. 2. EUROPOL.....	13
1. 2. Vývoj bezpečnostních složek po 9/11	19
1. 2. 1. Spojené státy americké	19
1. 2. 2. Evropská unie	22
2. Dopady teroristického útoku 9/11 na vývoj bezpečnostní politiky EU	28
2. 1. Protiteroristická opatření	28
2. 1. 1. Spolupráce EU a USA	29
2. 1. 2. Dopad teroristického útoku 9/11 na vývoj protiteroristických opatření	31
2. 2. Evropská imigrační politika	32
2. 2. 1. Kodaňská škola.....	33
2. 2. 2. Vývoj imigrační politiky	36
2. 2. 3. Dopad teroristického útoku 9/11 na vývoj evropské imigrační politiky.....	38
2. 3. Ochrana osobních údajů občanů Evropské unie.....	39
2. 3. 1. ICAO	39
2. 3. 2. EU.....	40
2. 3. 3. USA	41
2. 3. 4. PNR	42
2. 3. 5. SWIFT	43
2. 3. 6. Společný postup EU a USA.....	44
2. 3. 7. Dopad teroristického útoku 9/11 na ochranu osobních údajů občanů Evropské unie ..	45

2. 4. Policejní spolupráce	46
2. 4. 1. Rozvoj policejní spolupráce	46
2. 4. 2. Společné vyšetřující týmy	47
2. 4. 3. Spolupráce EU a USA	47
2. 4. 4. Dopady teroristického útoku 9/11 na vývoj policejní spolupráce v Evropské unii	48
ZÁVĚR.....	49
Použité zdroje.....	52
Literatura.....	52
Elektronické zdroje.....	53

Seznam zkratek

AWF	Analysis Work Files
AFISRA	Air Force Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Agency
AFSJ	Area of Freedom, Security and Justice
ATSA	The US Aviation and Transportation Security Act
CIA	Central Intelligence Agency
CGI	Coast Guard Intelligence
CTG	Counter Terrorism Group
CTTF	Counter Terrorism Task Force
DEA	Drug Enforcement Administration
DG JLS	Directorate of Justice, Freedom and Security
DG RELEX	Directorate for External Relations
DHS	Department of Homeland Security
DIA	Defense Intelligence Agency
DNI	Director of National Intelligence
ECIM	European Criminal Intelligence Model
EIS	Europol Information System
EPCTF	European Police Chiefs
ETA	Euskadi Ta Askatasuna
EURODAC	European Dactyloscopie
Eurojust	European Judicial Cooperation Unit
Europol	European Police Office
FBI	Federal Bureau of Investigation
Frontex	Frontières extérieures
I&A	Office of Intelligence and Analysis

IC	Intelligence Community
ICAO	International Civil Aviation Organization
InfoEx	Information Exchange System
Interpol	International Criminal Police Organization
INR	Bureau of Intelligence and Research
INSCOM	Army Intelligence and Security Command
IRA	Irish Republican Army
IRTPA	Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act
MLA	Mutual Legal Assistance
NGA	National Geospatial-Intelligence Agency
NSA	National Security Agency
NRO	National Reconnaissance Office
OCTA	Organised Crime Threat Assessment
OICI	Office of Intelligence and Counterintelligence
OLAF	Office de Lutte Anti-Fraude
ONI	Office of Naval Intelligence
PNR	Passenger Name Record
SIENA	Secure Information Exchange Network Application
SIS	Schengen Information System
SWIFT	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications
TFI	Office of Terrorism and Financial Intelligence
TREVI	Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence Internationale
US VISIT	US Visitor and Immigration Status Indication Technology
VIS	Visa Information System

ÚVOD

Teroristický útok ze dne 11. září 2001 značným způsobem ovlivnil další vývoj bezpečnostní politiky jak Spojených států, tak zemí Evropské unie. Především se posílila bezpečnostní opatření v euroatlantickém prostoru, ale také vzájemná spolupráce EU a USA. Jak uvedla americká expertka na Evropskou unii Kristin Archick (2010), teroristický útok dal Evropské unii nový podnět ke změnám v oblasti boje proti terorismu, zlepšení spolupráce policejních, soudních a zpravodajských složek, ale především ke spolupráci členských států na těchto úrovních. Při hodnocení spolupráce Spojených států a Evropské unie v roce 2010 také uvádí, že kontakty mezi úředníky a vládními činiteli se od roku 2001 stále zintenzivňují (Archick, 2010), což jen dokládá stále se prohlubující vzájemnou spolupráci, která vrcholí v konkrétní rozhodnutí a opatření na poli bezpečnosti.

Cílem této práce je popsat a analyzovat dopady teroristického útoku 9/11 na vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie. Cíleně byly vybrány čtyři oblasti bezpečnostní politiky, které jsou touto událostí ovlivněny nejvíce. Mezi tyto oblasti patří imigrační politika, ochrana osobních údajů, proti-teroristická opatření a policejní spolupráce. Všechny tyto oblasti prošly značným vývojem od událostí roku 2001. Především se zpřísnily kontroly na hranicích států, ale také na mezinárodních letištích. Cestující leteckou přepravou jsou dnes povinni procházet bezpečnostními rámy, které jsou schopny identifikovat přítomnost kovových předmětů, ale také obsah jejich příručních zavazadel je detailně rentgenován. Dále se rozšířilo sdílení osobních údajů mezi policejními a zpravodajskými složkami, což je obhajováno jako nutné bezpečnostní opatření. Také proti-teroristická opatření mají novou podobu. Všechny tyto změny v bezpečnostní oblasti mají za následek i změny ve struktuře, fungování a úkolech policejních složek, které musejí na novou situaci reagovat, a to především sdílením informací a vzájemnou užší spoluprací.

Výzkumnou otázkou tak je, zda vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie byl ovlivněn teroristickým útokem 9/11. Pracovní hypotéza zní, že bezpečnostní politika Evropské unie byla ovlivněna teroristickým útokem 9/11, a to především v několika oblastech. Konkrétně měla tato událost dopad na imigrační politiku EU, ochranu osobních údajů občanů EU, na formulaci nových proti-teroristických opatření a na postupující policejní spolupráci.

První část práce se zabývá vývojem bezpečnostních složek před a po teroristickém útoku 9/11. Důvodem je především seznámení se strukturami a fungováním bezpečnostních složek v Evropské unii. Kromě toho budou představeny změny, které byly způsobené teroristickým útokem 9/11 jak v Evropské unii, tak ve Spojených státech. Druhá část už se konkrétně zabývá analýzou čtyř vybraných oblastí bezpečnostní politiky, které byly teroristickým útokem z 11. září nejvíce ovlivněny.

První oblastí analýzy jsou nová protiteroristická opatření. Autoři Jeremy Shapiro a Daniel Byman (2006) přinesli velice zajímavou analýzu rozdílnosti Spojených států a Evropské unie v otázce vnímání terorismu a imigrantů. Záměrně tak bude druhá část začínat proti-teroristickými opatřeními a přínosem těchto dvou autorů, aby čtenář už na začátku pochopil rozdíly mezi Evropou a Amerikou. Následuje vývoj spolupráce USA a EU na poli společného postupu proti terorismu. Druhou oblastí analýzy je imigrační politika, která úzce souvisí právě s protiteroristickými opatřeními. V oblasti imigrační politiky byl přínosný především text Georgiose Karyotise (2007), který se zabýval povahou imigrační politiky před i po teroristických útocích 9/11. Problematikou využívání osobních informací přispěl především Baldaccini (2008), který popsal vývoj a diskuzi o shromažďování osobních údajů. Také specifikoval hlavní aktéry této debaty, kterými jsou Spojené státy, Evropská unie a specializovaná agentura ICAO při OSN. Policejní spolupráce je poslední kapitolou analýzy, a to proto, že v sobě obsahuje všechny předchozí oblasti bezpečnostní politiky. Policejní složky totiž musí reagovat na změnu bezpečnostních podmínek, což se děje především vytvářením informačních databází pro sdílení citlivých informací, ale také užší vzájemnou spoluprací i na mezinárodní úrovni.

1. Vývoj bezpečnostních složek

1. 1. Vývoj bezpečnostních složek v Evropské unii před 9/11

Mezinárodní spolupráce bezpečnostních složek v Evropě nemá až tak dlouhou historickou tradici. V 19. století byly státy vedeny svými národními zájmy a spíše navzájem soupeřily, nežli spolupracovaly. Prvním podnětem pro vznik Interpolu (International Criminal Police Organization) byl Mezinárodní kongres kriminální policie, který se konal v roce 1914 v Monaku. Odborníci na bezpečnost ze 14-ti zemí se zde sešli, aby řešili otázky budoucí možné spolupráce, avšak první světová válka tento proces odsunula na pozdější dobu. Když v roce 1923 vznikl Interpol, největší policejní mezinárodní organizace na světě, mnoho evropských států už mělo zkušenosti se spoluprací policejních složek na mezivládní úrovni. Dnes má tato organizace 188 členských států a sídlí ve francouzském městě Lyon.

1. 1. 1 TREVI

V roce 1976 byla ustavena skupina TREVI (Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence Internationale), jejíž název v sobě skrývá hlavní cíle boje, tedy terorismus, radikalismus, extremismus a mezinárodní násilí. Tato skupina byla utvořena na základě dohody ministrů vnitra a justice členských zemí Evropského společenství (Pikna, 2005). Podnětem k ustavení skupiny TREVI se stal teroristický útok během letních Olympijských her 1972 v Mnichově, kdy bylo teroristickou skupinou zabito 11 izraelských atletů a trenérů. Během tohoto teroristického útoku se ukázala neschopnost Interpolu pomoci koordinovat evropským zemím jejich protiteroristické akce, přestože působení Interpolu je rozprostřeno na širokém mezinárodním poli. Za nizozemského předsednictví tak bylo rozhodnuto o vzniku skupiny TREVI, jejíž primární povinností byl boj proti terorismu, vzájemná výměna informací a poskytování vzájemné pomoci mezi členskými státy (Deflem, 2006). Postupem času se pravomoci skupiny TREVI rozšířili, a to především o záležitosti nelegální imigrace a organizovaného zločinu. V době svého působení neměla skupina svůj permanentní sekretariát. Setkání probíhala dvakrát do roka, avšak podrobnější informace nejsou známy, protože tato zasedání požívala vysoké tajnosti a důvěrnosti (Karyotis, 2007). Skupina TREVI byla aktivní až do schválení Maastrichtské smlouvy, která vstoupila v platnost v roce 1993. Poté byla skupina TREVI včleněna do činnosti Europolu (European Police Office).

Veškerá koordinace soudních, policejních a bezpečnostních složek byla v letech 1993-2009 ukotvena ve třetím pilíři Evropské unie, který vznikl právě na základě bývalé spolupráce skupiny TREVI. Je třeba brát v úvahu, že téměř veškerý institucionální vývoj bezpečnostních složek v rámci Evropské unie se udál právě v rámci tohoto třetího pilíře. Hlavní orgán, Rada ministrů spravedlnosti a vnitra, se scházela průměrně jednou měsíčně, aby jednotliví ministři členských zemí diskutovali nad vývojem a spoluprací jejich sektorů. Zejména po roce 2001 tato rada přijala řadu důležitých legislativních opatření a politik, aby usnadnila vzájemnou přeshraniční spolupráci. Když vstoupila v platnost Lisabonská smlouva 1. prosince 2009, systém třech pilířů, na kterých Evropská unie stávala, byl zrušen.

1. 1. 2. EUROPOL

Otevření hranic mezi členskými státy logicky směřovalo k prohloubení spolupráce bezpečnostních složek, které by reagovaly na bezpečnostní hrozby spojené s volným pohybem zboží, osob a kapitálu. Tony Bunyan (1995) ve svém komentovaném vydání Úmluvy o Europolu definuje pět hlavních důvodů pro vznik Europolu. Především to byl rozpad Sovětského svazu, kdy se v bývalém sovětském bloku formovaly nové sítě organizovaného zločinu. Dalšími důvody byla obava z rozšíření činnosti italské mafie na území Evropy, vzrůst v obchodování s drogami, praní špinavých peněz a vznik nelegálních imigračních sítí.

Maastrichtská smlouva z roku 1993 jako první oficiálně pojednává o vytvoření Europolu. Konkrétně článek K3 udává založení Evropského policejního úřadu. V lednu 1993 tak Europol započal své omezené operace ve Štrasburku, kde byla vytvořena speciální skupina k boji proti drogám, která se přímo zaměřovala na policejní spolupráci v oblasti organizovaného drogového zločinu. Spolu s drogovou jednotkou začal fungovat i Schengenský informační systém, jako pilotní systém pro sběr informací. Tato aktivita vznikla na popud bývalé skupiny TREVI, tedy ministrů spravedlnosti a vnitra členských států. Ti podepsali 2. června 1993 oficiální dohodu o vytvoření této *ad hoc* skupiny, bez nutnosti ratifikace jednotlivých parlamentů členských zemí, i když byla tato jednotka financována z jejich rozpočtu. Na summitu Evropské komise v říjnu 1993 se rozhodlo, že trvalým sídlem Europolu bude Haag.

Maastrichtská smlouva byla oficiálním předstupněm pro vytvoření Úmluvy o Europolu. Veškerý obsah Úmluvy o Europolu byl sepsán v tajnosti speciální pracovní skupinou ve spolupráci s nejvyššími představiteli z oblasti vnitra a spravedlnosti jednotlivých členských států, a to bez konzultace s Evropským parlamentem. Když byla Úmluva o Europolu hotova, kopie byla předána Evropskému parlamentu neformálním způsobem, aby nemusela být formálně konzultována (Bunyan, 1995). Pravomoci Evropského parlamentu v Úmluvě o Europolu jsou minimální. Europol je pouze povinen Evropskému parlamentu předkládat každoroční zprávy o stavu a činnosti. V roce 1998 podepsaly Úmluvu o Europolu všechny členské státy a Europol tak začal plně fungovat k 1. červenci 1999. Amsterodamská smlouva z roku 1997 ještě rozšířila pravomoci Europolu a zdůraznila především boj proti terorismu. Je nutné poznamenat, jaký je rozdíl mezi vznikajícím Europolem a už stávajícím Interpolem. Interpol byl vytvořen profesionály v policejní oblasti zdola, avšak Europol je výsledkem rozhodnutí shora, a to policejními a zákonodárnými složkami Evropské unie (Deflem, 2006).

Europol je mezinárodní spolupracující síť, která koordinuje aktivity národních policejních institucí ve členských státech Evropské unie, a to přes své styčné důstojníky, kteří zastupují svou zemi v Haagu a přímo sdílejí a vyhodnocují důležité informace. Hlavní úkoly jsou specifikovány Úmluvou o Europolu v článku 3. Jedná se především o usnadnění výměny informací mezi členskými státy, což funguje právě přes styčné důstojníky Europolu. Dalšími úkoly Europolu je získávání informací veřejné i utajené povahy a jejich analýza. Informovat styčné důstojníky jednotlivých členských zemí o informacích které se přímo dotýkají jejich země. Pomoc členským státům při vyšetřování a zajištění relevantních informací k tomu potřebných. Udržovat speciální počítačový systém shromažďující data relevantní pro Europol a v neposlední řadě je zde povinnost poskytovat technické zázemí pro policejní vyšetřování vedené členskými státy. Europol nemá žádné výkonné pravomoci. Jeho oficiální činitelé nesmí sami vést žádné vyšetřování ani zatýkat nebo vyslýchat podezřelé, pouze poskytují zázemí pro oficiální národní zmocněnce a policejní týmy (Bunyan, 1995).

Mezi hlavní mandáty Europolu patří především všechny formy mezinárodního zločinu, což zahrnuje i terorismus. Jak už bylo řečeno, původní oblastí Europolu bylo vyšetřování v oblasti drogového organizovaného zločinu, avšak mandát měl i v oblasti ilegální migrace, obchodování s lidmi, krádežemi aut, ale i v nezákonném obchodování s jadernými a radioaktivními substancemi (Deflem, 2006). Zahrnutí oblasti terorismu nebylo zcela v konsenzu všech členů, avšak tuto oblast si dodatečně prosadilo Španělsko ještě během psaní Úmluvy o Europolu (Bunyan, 1995). K těmto základním oblastem, ve kterých může Europol operovat, je připojen ještě výčet dalších oblastí. Tento list závažných forem mezinárodního zločinu je poměrně dlouhý a dal by se rozčlenit do třech oblastí. Mezi zločiny proti lidskosti a osobní svobodě jednotlivce spadá zabití a vážné ublížení na zdraví, obchod s lidskými orgány, únosy, rasismus a xenofobie. Mezi zločiny proti společnosti se řadí organizované krádeže, nezákonné obchodování se starožitnostmi národního charakteru, vydírání a lichva, padělání a pirátství, padělání administrativních dokumentů, korupce, padělání peněz a způsobů převodů peněz. Třetí oblastí působnosti Europolu je nezákonný obchod a hrozba životnímu prostředí. Do této oblasti spadá nezákonný obchod se zbraněmi, municí a výbušninami, obchod s ohroženými druhy zvířat a rostlin, nezákonné obchodování s hormonálními substancemi a zločiny proti životnímu prostředí (Bunyan, 1995).

Europol má dodnes své sídlo v Haagu. Ředitel Europolu je jmenován na čtyři roky Radou Evropské unie, a to konkrétně ministry vnitra a spravedlnosti jednotlivých členských států. Rada Evropské unie tak má pod kontrolou činnost ředitele Europolu, jeho náměstků a stejně tak rozpočet Europolu, který je financován z příspěvků jednotlivých členských zemí EU. Vedení Europolu se skládá z reprezentantů jednotlivých států ve věcech vnitřních záležitostí států. Ti se setkávají dvakrát ročně a fungují mimo jiné jako politická kontrola nad místní administrativními pracovníky Europolu (Bunyan, 1995).

Podle Úmluvy o Europolu má být v každém členském státu vybudována Národní jednotka, jakožto hlavní složka přímé komunikace mezi Europolem a odpovědnými národními autoritami z oblasti bezpečnosti. Tyto jednotky jsou ukotveny v každé členské zemi, v rámci svého národního policejního systému. Jejich hlavním úkolem je poskytovat Europolu informace veřejného i výzvědného druhu, což však neplatí v případě, že by tyto informace způsobily hrozbu národní bezpečnosti nebo poškodily státní zájem (Bunyan, 1995).

Každá tato Národní jednotka vysílá jednoho nebo více svých styčných důstojníků do centra Europolu v Haagu, a ti zajišťují především výměnu informací mezi Europolem a Národní jednotkou. Jsou to většinou odborníci z policie, celní kontroly, nebo bezpečnostních složek. Jejich povinností vůči Europolu je tak poskytování relevantních informací ze svého vysílajícího státu a stejnou povinnost mají i vůči svému vysílajícímu státu. Zároveň Národní jednotka tyto informace pro svůj vysílající stát analyzuje a poskytuje návrhy k dalším postupům. Styční důstojníci také požívají imunitu nezbytnou pro výkon své pozice a jsou odpovědní svému vysílajícímu státu, ne Europolu (Bunyan, 1995).

Europol disponuje několika informačními systémy, které shromažďují informace jak o občanech Evropské unie, tak o občanech vstupujících do Schengenského prostoru. Obecně má Europol k dispozici svůj počítačový systém, ke kterému mají přístup pouze úředníci Europolu a pověřené zodpovědné osoby. V tomto systému analyzují data, se kterými každodenně pracují. Tento systém také plně splňuje podmínky ochrany osobních dat. Tento klasický počítačový systém je doplněn speciálními informačními systémy, které obsahují citlivá data, která jsou ochraňována vyššími celky Evropské unie a mnohdy také diskutována v ohledu dodržování ochrany osobních dat.

Informační systém Europolu (EIS – Europol Information System) je databáze, která obsahuje data o 28 různých kriminálních zločinech spadajících právě pod mandát Europolu (Mounier, 2009). Do tohoto systému mají přístup pouze členské státy EU a mohou do něj přímo vkládat informace nezbytné pro boj s organizovaným zločinem (Europol, 2005).

Dalším takovým informačním systémem na úrovni Europolu je **InfoEx** (Information Exchange System), který umožňuje přímou a rychlou výměnu dat mezi Národními jednotkami členských států a jejich styčných důstojníků v Haagu. Tento systém má být nahrazen systémem **SIENA** (Secure Information Exchange Network Application). (Mounier, 2009).

Schengenský informační systém (SIS) je multinárodní databáze, která je v provozu od roku 1995, tedy od počátku existence Schengenského prostoru. Skýtá řadu informací nezbytných pro národní bezpečnost a kontrolu hranic. Mezi tyto informace tak patří především data o hledaných občanech, nebo lidech stíhaných pro trestný zločin. Databáze také skýtá informace o ukradených vozidlech, zbraních a dalších objektech, avšak také data o přistěhovalcích z třetích zemí světa, kterým byl zamítnut přístup do Schengenského prostoru (Baldaccini, 2008). Tyto informace jsou pak používány ke kontrole osob na vnějších hranicích Schengenského prostoru, ale také na území jednotlivých členských států. Schengenský informační systém je také důležitým informačním zdrojem pro vydávání víz a povolení k pobytu na území Evropské unie. Po teroristickém útoku 9/11 se funkce SIS rozšířila o sběr biometrických dat, jako jsou otisky prstů a digitální fotografie obličeje, a to z důvodů boje proti terorismu (Baldaccini, 2008). V roce 2002 získal přístup do databáze i Europol, a to z důvodu efektivity a nezbytnosti boje proti terorismu (Hayes, 2004). Postupem času tak byl rozšířen přístup do SISu. Původně měli do systému přístup pouze policie, celníci a imigrační úředníci. Postupem času však získali do databáze přístup včetně Europolu i příslušníci Eurojustu, státní zástupci, tajné a bezpečnostní složky členských států EU (Hayes, 2004). Přístup k této databázi je poměrně široký. V roce 2003 bylo po světě celkem na 125 000 míst, kde bylo možné se do databáze SIS přihlásit a získávat nebo zadávat informace (Hayes, 2004). Na začátku roku 2007 databáze čítala informace o více než 900 000 lidí, z toho bylo více jak 750 000 lidí občany třetích zemí, kterým byl odmítnut přístup na území Evropské unie (Baldaccini, 2008).

Visa Information System (VIS) byl založen jako přímý důsledek teroristického útoku 9/11 a je integrován v databázi SIS (Baldaccini, 2008). Tento systém také sbírá biometrická data jako otisky prstů a digitální fotografie obyvatel třetích zemí světa, avšak pouze těch, kteří žádají o krátkodobý pobyt. Cílem je především boj proti padělání a zneužití víz na krátkodobý pobyt a boj proti terorismu, avšak také zlepšení konzulární spolupráce a usnadnění kontrol na hranicích (Baldaccini, 2008).

Eurodac (European Dactyloscopie) je databáze EU shromažďující otisky prstů a biografická data žadatelů o azyl a neoprávněných přistěhovalců. Databáze je v provozu od počátku roku 2003, kdy databáze byla prázdná, bez jakýchkoliv dat, avšak už v roce 2005 čítala na 650 000 dat od žadatelů o azyl na území Evropské unie (Baldaccini, 2008). Doba uchování činí v případě otisků prstů žadatelů o azyl 10 let a v případě osob zadržených při překročení vnější hranice dva roky (Ministerstvo vnitra ČR, 2009).

AWF (Analysis Work Files) je srozumitelnou databází na rozdíl od Informačního systému Europolu (Mounier, 2009). Tato databáze obsahuje citlivá data o kriminálních zločinech, jako o svědcích, obětech a případných kontaktech na další osoby. Databáze je přístupná pouze vyšetřovatelům z jednotlivých členských zemí a tyto informace se nesmějí uchovávat v databázi po delší dobu, než jsou tři roky. Podle Mouniera (2009) jsou AWF jakousi přidanou hodnotou k existujícímu Informačnímu systému Europolu a je velice nápomocná pro probíhající vyšetřování, avšak nemůže stávající Informační systém Europolu nahradit. Je však potřeba nadále ošetřit, aby do těchto složek měli přístup pouze nejvýše zodpovědné osoby, aby se systém nestal nedůvěryhodným.

1. 2. Vývoj bezpečnostních složek po 9/11

Teroristický útok na Světové obchodní centrum dne 11. září 2001 se stal jakýmsi katalyzátorem dalšího vývoje bezpečnostních institucí a bezpečnostní politiky jak Evropské unie, tak Spojených států, s důrazem na spolupráci jednotlivých zemí a rozvoj jejich protiteroristických opatření.

Na tento rozvoj bezpečnostní oblasti může být nahlíženo z několika pohledů. Jednak se tento boom v oblasti bezpečnosti může brát jako přirozený vývoj situace, kdy po teroristických útocích následuje zvýšení bezpečnostních opatření, aby se podobným útokům do budoucna předešlo. Na druhou stranu se na tento rozvoj bezpečnostních opatření může nahlížet jako na účelné využití situace a možnost v této oblasti expandovat. Jedná se především o získávání, uschovávání a výměnu osobních dat. Konkrétně se této oblasti bude věnovat druhá část práce, která je zaměřená na konkrétní bezpečnostní politiky Evropské unie. Tato část se věnuje především institucionálnímu vývoji bezpečnostních složek po teroristických útocích 9/11, jak v Evropské unii, tak ve Spojených státech.

1. 2. 1. Spojené státy americké

Teroristický útok 9/11 rozběhl ve Spojených státech řadu změn v oblasti bezpečnosti. Událost 9/11 byla brána především jako selhání bezpečnostních složek, a tudíž se začalo jednat o nutnosti jejich reorganizace a užší spolupráce. Prvním krokem bylo formulování budoucího plánu vývoje všech bezpečnostních složek, který by odpovídal i na nejnovější vývoj v oblasti informačních technologií. Tímto plánem byla Národní strategie pro vnitřní bezpečnost (National Strategy for Homeland Security) z července 2002. Tato strategie mimo jiné mluví o vzniku nového ministerstva pro vnitřní bezpečnost (DHS – Department of Homeland Security). Dalším důležitým mezníkem bylo přijetí zákona o reformě zpravodajských složek a prevenci terorismu (IRTPA - Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act) v roce 2004, který mimo jiné pojednává o nutnosti získávání osobních informací pasažérů cestujících do Spojených států, které musejí být příslušným složkám známy ještě před tím, než pasažéři dosednou na území USA.

Národní strategie pro vnitřní bezpečnost je přímou odpovědí na teroristický útok 9/11. Tento dokument vydaný pod prezidentem Georgem W. Bushem odpovídá na nové bezpečnostní výzvy, kterým Spojené státy čelí. Jedná se o nejrozsáhlejší reorganizaci federální vlády za posledních 50 let. Ustavení DHS by do budoucna mělo zajistit větší odpovědnost za vnitřní bezpečnostní akce a jednotu mezi jednotlivými státními bezpečnostními složkami (The White House, 2002a). Národní strategie pro vnitřní bezpečnost má tři hlavní cíle: prevence teroristických útoků, snížení zranitelnosti země a minimalizování škod z útoků, které už nastanou. Tyto cíle jsou rozděleny do šesti konkrétních oblastí vnitřní bezpečnosti, na které se do budoucna bude klást větší důraz, a také je čeká následná reorganizace. Tyto oblasti jsou následující – zpravodajské služby, hraniční a přepravní bezpečnost, domácí boj proti terorismu, ochrana klíčové infrastruktury, obrana před katastrofickými hrozbami a připravenost na mimořádné události (The White House, 2002a).

Ministerstvo pro vnitřní bezpečnost (DHS) vzniklo jako odpověď na teroristický útok 9/11 a jeho kompetencí je především otázka vnitřní bezpečnosti. Před teroristickým útokem spadala většina agendy bezpečnosti pod ministerstvo obrany, které však bylo kompetentní především ve vojenských operacích v zahraničí, a proto zde vznikla nutnost také koordinovat bezpečnost vnitřní. Kompetence DHS jsou především v zajištění bezpečnosti hranic, takže pod jeho kompetence spadají především imigrační záležitosti, zajištění hranic (pozemních, námořních i vzdušných) a bezpečnost přepravy.

Dalším důležitým mezníkem ve vývoji a reorganizaci bezpečnosti ve Spojených státech bylo přijetí zákona o reformě zpravodajských složek a prevenci terorismu (IRTPA - Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act) v roce 2004. Tento zákon pojednává o nutnosti reorganizace několika oblastí, mezi které mimo jiné spadá i reorganizace činnosti zpravodajských složek, posílení proti-teroristických opatření a bezpečnosti hranic. Klíčová je především reorganizace práce zpravodajských složek.

Zpravodajské složky jsou sdruženy v tzv. Společenství zpravodajských složek (IC – Intelligence Community), které koordinuje činnost celkem 16 zpravodajských agentur. Do přijetí zákona IRTPA koordinovali svou činnost přes ředitele IC, což byl zároveň i nejvyšší představitel CIA. S přijetím zákona IRTPA se změnila funkce tohoto ředitele (DNI – Director of National Intelligence). Především není vázán na žádnou konkrétní zpravodajskou agenturu, je zodpovědný přímo prezidentu Spojených států a mezi jeho kompetence patří určování rozpočtů pro jednotlivé agentury, ale také stanovování obecných cílů a priorit. Každá agentura má však svého ředitele, který je zodpovědný za její chod. Mezi agentury spadající pod koordinaci IC patří:

CIA	Central Intelligence Agency	Independent
FBI	Federal Bureau of Investigation	Department of Justice
DEA	Drug Enforcement Administration	Department of Justice
AFISRA	Air Force Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Agency	Department of Defense
INSCOM	Army Intelligence and Security Command	Department of Defense
DIA	Defense Intelligence Agency	Department of Defense
	Marine Corps Intelligence	Department of Defense
NGA	National Geospatial-Intelligence Agency	Department of Defense
NRO	National Reconnaissance Office	Department of Defense
NSA	National Security Agency	Department of Defense
ONI	Office of Naval Intelligence	Department of Defense
I&A	Office of Intelligence and Analysis	Department of Homeland Security
CGI	Coast Guard Intelligence	Department of Homeland Security
INR	Bureau of Intelligence and Research	Department of State
TFI	Office of Terrorism and Financial Intelligence	Department of the Treasury
OICI	Office of Intelligence and Counterintelligence	Department of Energy

(Intelligence Community, 2011)

1. 2. 2. Evropská unie

Okamžitě po útocích na Světové obchodní centrum v New Yorku vzniklo Operační středisko Europolu (Europol Operational Centre), aby poskytlo 24-hodinový servis a možnost okamžité výměny informací mezi jednotlivými členskými zeměmi (Deflem, 2006). Následovala řada schůzek nejvyšších představitelů, na kterých bylo dohodnuto mnoho dalších postupů prohlubujících vzájemnou spolupráci mezi jednotlivými složkami Evropské unie a Spojených států. Také Rada Evropské unie reagovala a brzy po útocích formulovala definici terorismu. Tato definice zní následovně: „Terorismus je útokem na život člověka, únos, zničení veřejných zařízení, zablokování veřejných dopravních prostředků, stejně jako hrozba spáchání jakéhokoli z těchto skutků, pokud jsou spáchány jako záměr vážně zastrašit obyvatelstvo, nadměrně tvrdě působit na vlády nebo mezinárodní organizace, a/nebo vážně destabilizovat nebo zničit základní struktury země nebo mezinárodní organizace“ (citováno v Deflem, 2006: 345).

Dne 20. září 2001 proběhlo speciální zasedání Rady ministrů spravedlnosti a vnitra, na kterém byl ředitel Europolu vyzván, aby byla co nejdříve navázána formální dohoda o spolupráci se Spojenými státy (Mounier, 2009). První dohoda mezi Evropskou unií a Spojenými státy tak byla vyjednána v rekordním čase a podepsána dne 6. prosince 2001. Tato dohoda se vztahovala na usnadnění výměny informací mezi EU a USA. Jednalo se především o ustavení stálého styčného důstojníka Europolu ve Washingtonu DC (Deflem, 2006). Na základě této dohody bylo dne 30. srpna 2002 ustaveno místo pro dva styčné důstojníky Europolu v centrále Evropské komise ve Washingtonu DC. Tito styční důstojníci tak mají za úkol především podporovat a usnadňovat výměnu informací s určitými agenturami Spojených států, jako je FBI a DEA, a to především v oblastech shromažďování a poskytování informací i zpravodajských služeb, a také sdělování relevantních změn, které se budou chystat v různých vyšetřovacích metodách, stejně jako informace ve vývoji organizovaného zločinu (Europol, 2002). Je také nutné uvést, že tato dohoda se Spojenými státy byla první dohodou Europolu se státem mimo Evropskou unií.

Spojené státy podle Mouniera (2009) vyvíjely tlak na vysoké představitele Evropské unie k podepsání další dohody ohledně výměny osobních dat a výměny nejvyšších představitelů Europolu a amerických bezpečnostních složek. Takováto jednání podle autora snížila kvalitu výsledné dohody, která byla projednána a podepsána v rekordním čase dne 22. prosince 2002. Tato dohoda jen potvrzovala poskytnutí dvou styčných důstojníků Europolu ve Washingtonu DC. Co se týče amerických styčných důstojníků působících v Europolu, dodnes mají USA pět svých lidí působících v Europolu v Haagu (Mounier, 2009).

Tyto bilaterální dohody mezi Evropskou unií a Spojenými státy měly také své vedlejší účinky. Spojené státy se totiž staly první zemí mimo členské země EU, se kterou byla podepsána spolupráce bezpečnostních složek, s čímž se pojí i výměna citlivých informací a osobních dat. Spojené státy tak získaly jakýsi precedent, který poté vyžadovala i řada dalších zemí.

Autor Gregory Mounier (2009) konkrétně specifikoval negativní důsledky těchto bilaterálních dohod mezi Spojenými státy a Europolem a rozčlenil je do čtyř kategorií. Za prvé tyto bilaterální dohody vedly k přímým žádostem o spolupráci s Europolem ze zemí třetího světa, avšak země jako Mexiko, Indie, Bolívie, nebo Jižní Korea mají pro Europol jen malý operační potenciál. Druhým negativním důsledkem těchto bilaterálních dohod je potenciální duplikace Interpolu, který by měl tyto záležitosti řešit, protože Europol se primárně zaměřuje na spolupráci mezi svými členskými státy. Třetím negativním důsledkem je také možnost, že takovýto partner Europolu bude mít možnost zažádat o přístup k informacím z AWF. Čtvrtým důsledkem může být jakási povinnost spolupracovat s politicky a ekonomicky důležitými partnery Evropské unie, i když tyto země nemají dobře vyvinutý způsob ochrany osobních dat, ale také mají problém v oblasti dodržování lidských práv.

Reakce na tyto bilaterální dohody přišla poměrně pozdě, až v roce 2009, kdy vyšlo konsolidované znění Úmluvy o Europolu, které v článku 26 specifikuje navazování vztahů se třetími subjekty. Do té doby však Europol navázal řadu bilaterálních dohod jak se státy mimo Evropskou unii, tak s nejrůznějšími organizacemi. Mezi třetí státy nepatřící do Evropské unie tak mimo jiné patří už zmíněné Spojené státy americké, ale dále například Kanada, Rusko, Austrálie, Kolumbie a podobně. Europol také spolupracuje s nečlenskými evropskými zeměmi, jako je Švýcarsko, Norsko, Island, Turecko a se zeměmi Balkánského poloostrova. Co se týče organizací, Europol spolupracuje především s evropskými organizacemi podobného zaměření, jako je Interpol, Eurojust, Frontex, protikorupční organizace OLAF (Office de Lutte Anti-Fraude), Evropská centrální banka a jiné. Konsolidované znění Úmluvy o Europolu tak už specificky umožňuje Europolu navazovat a udržovat vztahy se zeměmi a organizacemi mimo Evropskou unii, avšak jednalo se o *ad hoc* ošetření. Článek 26 přímo specifikuje formu těchto bilaterálních vztahů, a jak jsou navazovány. Nejprve Rada ministrů pracuje se seznamem třetích států, které o spolupráci žádají. Pokud žádá o spolupráci evropský subjekt, jako je Eurojust nebo Frontex, je procedura méně striktní a umožňuje výměnu osobních dat. Pokud však o spolupráci žádá země nebo organizace mimo strukturu EU, tak tato výměna informací nezahrnuje osobní data občanů Evropské unie. Avšak v praxi může dojít i k výjimkám, které si vyjednávají především Spojené státy americké, o čemž bude pojednáno ve druhé části této práce (Bunyan, 1995).

V přímé návaznosti na teroristický útok 9/11 vznikla v Evropě dvě důležitá uskupení: Protiteroristická skupina (CTG – Counter Terrorism Group) a Protiteroristické síly (CTTF – Counter Terrorism Task Force). **Protiteroristická skupina** vznikla v září 2001 jako iniciativa Bernského klubu, což je neformální uskupení ředitelů tajných služeb z jednotlivých členských zemí s připojením Švýcarska a Norska (Deflem, 2006). Protiteroristická skupina měla bezprostředně po teroristickém útoku 9/11 sloužit jako zdroj informací pro přední evropské politiky, kterým poskytovala hodnocení a analýzy bezpečnostní situace na základě informací tajných služeb z jednotlivých evropských států. Protiteroristická skupina v dnešní době slouží jako fórum pro spolupráci v oblasti terorismu mezi evropskými státy. Je důležité poznamenat, že tato platforma stojí mimo Europol, avšak navzájem spolupracují. Protiteroristická skupina tak funguje na bázi „memorandum of understanding“ mezi hlavami policejních a tajných složek evropských zemí (Deflem, 2006).

Protiteroristické síly (CTTF - Counter Terrorism Task Force) vznikly v sídle Europolu, avšak jako oddělená entita, dne 15. listopadu 2001 a k tomuto dni byly také plně akceschopné (Deflem, 2006). Tato speciální skupina je složena z expertů na terorismus, styčných důstojníků policie a tajných složek z jednotlivých členských států EU. V roce 2002 byly tyto složky včleněny do struktur Europolu, avšak po bombových útocích na Madrid v roce 2004 se znovu staly samostatně operující složkou (Deflem, 2006). Úkoly CTTF jsou vyhrazeny do třech oblastí. Zaprvé je to sběr relevantních výzvědných informací, týkajících se současných teroristických hrozeb v Evropské unii. Zadruhé analyzují sebrané informace, které zpracovávají do operačních a strategických analýz. Třetím úkolem je formulování a analyzování potencionálních hrozeb, což se zaměřuje především na cíle, způsob provedení a bezpečnostní dopady (Deflem, 2006). CTTF svou práci člení do dvou pomyslných pracovních složek. První se zaměřuje primárně na islámský terorismus a druhá složka s názvem Dolphin se zabývá ostatními teroristickými skupinami a aktivitami (Deflem, 2006).

Eurojust je orgán Evropské unie, který byl oficiálně založen Radou EU v únoru 2002, aby usnadnil boj proti závažným kriminálním činům a usnadnil spolupráci při vyšetřování a trestním stíhání, pokud bude zahrnut více jak jeden členský stát EU, a to s respektem k základním právům a svobodám (Eurojust, 2011). Eurojust je partnerem Europolu a centrem expertízy pro informace, se kterými Europol pracuje. Eurojust je tedy závislý na informacích, které mu poskytuje Europol (Schalken & Pronk, 2002).

V roce 2004 byl Radou Evropské unie ustaven **Frontex** (Frontières extérieures, neboli European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union). Frontex je orgán spadající pod Evropskou unii se základnou ve Varšavě, který byl vytvořen pro spolupráci mezi členskými zeměmi na poli bezpečnosti hranic. Aktivity Frontexu fungují na bázi zpravodajských služeb, což je jakási přidaná hodnota v otázce managementu a správy národních hranic (Frontex, 2011).

Teoretický model **ECIM** (European Criminal Intelligence Model) byl vydán v roce 2005 a je založen na spolupráci policejních složek s výzvědnou službou a koordinaci vyšetřování organizovaného zločinu metodou „intelligence-led policing“ (Brady, 2007). Tato metoda zdůrazňuje sběr výzvědných informací s využitím oficiálních policejních zdrojů ohledně organizovaného zločinu (Brady, 2007). Základní ideou tak podle Bradyho (2007) je kooperace policejních složek z různých členských států Evropské unie, které by ke svému vyšetřování používaly i nejlepší možné výzvědné informace. Mounier (2009) uvádí, že ECIM je také prostředkem Europolu, jak pomoci třetím zemím založit jejich vlastní model tajných bezpečnostních složek a také je podpořit v už zavedeném zvyku sdílení informací s ostatními členskými státy Evropské unie. Cílem tohoto dokumentu je především podpořit vývoj OCTA (Organised Crime Threat Assessment), (Mounier, 2009).

V roce 2005 byl na základě teoretického modelu ECIM vydán dokument **OCTA** (Organised Crime Threat Assessment), který identifikuje současné i budoucí hrozby v Evropské unii. Na základě tohoto dokumentu tak Rada ministrů definovala své následující priority v boji s organizovaným zločinem (Mounier, 2009). Poté už je tento dokument vydáván každoročně Europolem a každý rok jsou definovány, nebo rozvíjeny nové bezpečnostní priority. Například dokument OCTA z roku 2009 na základě analýzy Europolu definuje mezi nejzávažnější bezpečnostní oblasti pašování drog, nezákonné obchodování s lidmi, nelegální imigraci, zpronevěru, falšování a praní špinavých peněz (Europol, 2009).

V prosinci 2005 také byla ještě přijata **Protiteroristická strategie Evropské unie**, která oficiálně definuje čtyři strategické cíle Evropské unie – předcházet, ochránit, stíhat, reagovat. Konkrétně se jedná o předcházení radikalizaci, ochraně občanů a infrastruktury, stíhání teroristů napříč hranicemi a reagovat na následky teroristických útoků (Monar, 2007).

Poté v roce 2006 následovalo vydání **Akčního plánu na terorismus** (EU Action plan on terrorism), který je podle Monara (2007) nejsrozumitelnějším plánem týkajícího se vnitřních a vnějších bezpečnostních hrozeb, který byl kdy Evropskou unií přijat. Konkrétně tento plán velice detailně specifikuje oblasti, kterým je potřeba předcházet, oblasti které jsou potřeba hájit, oblasti ve kterých se musí pokračovat již zavedená agenda a oblasti, na které se musí nově reagovat (Council of the European Union, 2006).

Rok 2007 byl v otázce vývoje bezpečnostních složek významný vznikem tzv. **Budapešťského klubu**. Tento klub byl konkrétně založen Evropskou komisí a maďarským ministerstvem zahraničí, aby zajišťoval pravidelná setkání hlav tajných bezpečnostních složek členských států EU a expertů ze soukromého sektoru. Za poslední tři roky se tak experti z této oblasti setkali celkem osmkrát. Poslední schůzka Budapešťského klubu v půlce roku 2010 už hostila více jak 150 odborníků ze 14-ti členských států Evropské unie (Rettman, 2011). Podle Rettmana je hlavní myšlenkou této iniciativy sdílení myšlenek a veřejně dostupných informací mezi institucemi EU a členskými státy, aby se předešlo budoucím možným krizím. Členové Budapešťského klubu také mají přístup do systému Intelipedia, který na základě hesla umožňuje svým členům sdílet důvěrné informace. Systém byl založen už v roce 2005 Spojenými státy americkými, které také tento systém zaštiťují (Rettman, 2011).

Úmluva o Europolu byla ke dni 6. dubna 2009 nahrazena rozhodnutím Rady, která současnou podobu Europolu změnila na stálou agenturu při Evropské unii a s tím Europolu stoupli i pravomoci. Toto rozhodnutí Rady oficiálně vstoupilo v platnost k 1. lednu 2010 a Europol se stal plnohodnotnou součástí Evropské unie, což mu zvýšilo pravomoci ohledně sběru informací, avšak na druhou stranu má Evropský parlament větší kontrolu nad jeho aktivitami a rozpočtem (Mounier, 2009).

Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. prosince 2009 a přeměnila strukturu třípilířového systému, na kterém Evropská unie stála od roku 1993. Zahraniční politika EU je tak nově koordinována z jednoho centra, kterým je nově vzniklá instituce Evropská služba vnější akce (EEAS – European External Action Service), vedený baronkou Ashtonovou.

V rámci Evropské služby vnější akce se udržuje i těsný bilaterální vztah Evropské unie se Spojenými státy. Jsou tak formulovány společná témata spolupráce, mezi které patří především boj s terorismem a otázka migrace (EEAS, 2011).

2. Dopady teroristického útoku 9/11 na vývoj bezpečnostní politiky EU

Teroristický útok 9/11 dal podnět k rychlému rozvoji partikulárních politik EU, a to především v oblasti proti-teroristických opatření, imigrační politiky, ochrany osobních údajů a politické spolupráce, o kterých je na následujících řádcích pojednáno detailněji.

2. 1. Protiteroristická opatření

Na začátku je potřeba zdůraznit dva faktory, které značně odlišují proti-teroristickou politiku USA a EU, a tím jsou rozpočet a historická zkušenost s terorismem, což se pojí s odlišným vnímáním terorismu. Pokud budeme hovořit o rozpočtu na proti-teroristická opatření na národních úrovních, je třeba brát v úvahu obrovskou nerovnost. Jak upozorňuje Shapiro s Bymanem (2006), rozpočet USA pouze v oblasti výzvědných a proti-výzvědných služeb činí 44 miliard dolarů což je více než rozpočet Německa a Francie na oblast obranné politiky dohromady. Proto si USA mohou dovolit přítomnost tajných složek téměř po celém světě, což je pro evropské státy téměř nemyslitelné. Druhým rozdílem mezi USA a Evropou je historická zkušenost s terorismem. Evropské země jako Španělsko a Velká Británie vedou neustálý boj s organizacemi ETA (Euskadi Ta Askatasuna) a IRA (Irish Republican Army). V 70. letech také proběhl atentát na izraelské sportovce během letních Olympijských her v Mnichově. Evropa má tedy s terorismem delší zkušenost, než USA.

Teroristický útok na Světové obchodní centrum v New Yorku a na Pentagon ve Washingtonu DC v září 2001 byly prvními teroristickými útoky v takovém rozsahu na území Spojených států. V čem je tedy vnímání terorismu u těchto dvou entit tak rozdílné? Je to především globální perspektiva Spojených států, která tvrdí, že je potřeba s terorismem bojovat po celém světě a podchytit ho už v jeho zárodcích. Kdežto evropské státy jsou spíše tradiční a kladou důraz na nevměšování se do vnitřních záležitostí státu (Shapiro & Byman, 2006). Výstižný příklad tak uvádí Shapiro a Byman (2006) v náhledu na Hizballáh. Podle USA je Hizballáh extremistická organizace, která má být v seznamu nebezpečných teroristických organizací. Avšak Evropská unie toto odmítá, protože Hizballáh byl v Libanonu demokraticky zvolen jako politická strana. Tyto rozdílnosti mezi Evropou a Amerikou se projevují například ve způsobu, jak má být s teroristy jednáno a zacházeno, co je příčinou terorismu, nebo jaké jsou nejlepší metody, jak čelit teroristickým hrozbám.

Rozdílu ve vnímání terorismu v EU a USA bude na následujících řádcích ještě věnována pozornost. Pochopení těchto rozdílů je zásadní pro porozumění následné spolupráci těchto dvou zemí v oblasti bezpečnosti. Budu opět citovat Jeremy Shapira a Daniela Bymana (2006) kteří výstižně uvádějí, že Spojené státy myslí globálně, kdežto Evropa jedná lokálně. USA myslí globálně, protože mají své lidi téměř po celém světě, což si mohou dovolit díky svému rozpočtu. V otázce boje proti terorismu je tak primární porazit teroristy ještě na jejich území před tím, než se dostanou do Spojených států. Naproti tomu země Evropské unie zachází s hrozbou terorismu stejně, jako zacházejí s kriminálním zločinem. Kladou důraz na právní záležitosti a použití svých tajných složek, aby bojovaly s terorismem až na svém vlastním území, raději než aby se zaměřili na zdroje terorismu v zahraničí (Shapiro & Byman, 2006).

Dalším problémem je byrokracie, které musejí evropské tajné složky čelit. Každý stát má totiž jiné právní podmínky, například i pro sledování podezřelých subjektů. Shapiro s Bymanem získali informace od jednoho německého experta, který popisuje pohyb podezřelých osob z Velké Británie nebo Francie do německého Bavorska. Pokud podezřelý subjekt překročí hranice státu, pravděpodobně se to příslušné úřady ani nedozvědí, protože si informace takovéto utajené povahy nevyměňují a ani žádná procedura k tomu není ustavená. Jiným příkladem je Belgie, která se podle nejmenovaného německého experta v 90. letech přímo stala centrem pro teroristické skupiny, které zde mohly snadnou cestou získat falešné dokumenty a zajistit si financování svých aktivit.

Je také důležité zmínit, že Německo a Španělsko byli identifikováni jako klíčové země, kde se plánují a zařizují teroristické útoky na Spojené státy. Dalšími klíčovými zeměmi, kde proběhla rozsáhlá zadržení při plánování teroristických útoků, jsou Belgie, Francie, Itálie a Velká Británie (Archick, 2010).

2. 1. 1. Spolupráce EU a USA

Jak zmiňují Shapiro s Bymanem (2006), Washington se obvykle nestará a většinou ani neví, jestli jsou jednotlivé záležitosti v pravomoci národních států, nebo Evropské unie (Shapiro & Byman, 2006: 47). Pro samotné USA je tak nezbytné, aby se především tajné složky operující s důležitými informacemi sjednotily, a tím se ulehčila spolupráce na obou

stranách. Je nutno poznamenat, že i když tato spolupráce na bilaterální úrovni mezi EU a USA do určité míry funguje, tak je využívána spíše jednostranně. Evropská unie vychází USA vstříc v poskytování relevantních informací, avšak reciprocita ze strany Spojených států není vyrovnaná, což Evropská unie vnímá jako téměř jednostranné plynutí informací (Archick, 2010).

Co se týče bezpečnostních strategií USA a EU vydaných po teroristickém útoku 9/11, jsou si nápadně podobné (Shapiro & Byman, 2006). Národní bezpečnostní strategie USA z roku 2002, stejně jako Bezpečnostní strategie Evropské unie z roku 2003 obě zdůrazňují nutnost nové formulace bezpečnostních hrozeb, kterým jsou v novém 21. století vystaveny a stejně tak obě strany ve svých strategiích potvrzují vzájemné dobré vztahy mezi EU a USA. Bezpečnostní strategie Evropské unie mezi svými nejakutnějšími hrozbami v novém tisíciletí uvádí především terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty na Balkánu a v Afghánistánu a boj s organizovaným zločinem (European Union, 2003). Stejně tak Národní bezpečnostní strategie USA uvádí, že je nutné čelit novým hrozbám, což je především terorismus, šíření zbraní hromadného ničení a mnoho regionálních konfliktů po celém světě. Spojené státy také mimo jiné uvádějí nutnost reformovat národní bezpečnostní instituce, aby odpovídaly požadavkům 21. století (The White House, 2002b). Obě entity tak mají podobnou definici terorismu a také spolupracovali na ustavení seznamu teroristických skupin, jak už bylo zmíněno na příkladu, jak probíhala diskuze o zařazení Hizballahu na tento seznam (Shapiro & Byman, 2006).

V únoru 2010 vstoupila v platnost European Union Convention on Mutual Legal Assistance, neboli MLA, podepsána čelními představiteli Spojených států a Evropské unie už v roce 2003. Tato smlouva podporuje lepší sdílení informací a spolupráci státních zástupců, avšak zároveň poskytuje americkým vysokým představitelům přístup k osobním účtům občanů Evropské unie a dalším finančním informacím týkajících se kriminálního vyšetřování. Tato smlouva navíc umožňuje účast amerických vysokých představitelů na společném vyšetřování týmů z různých členských států (Archick, 2010).

V červnu 2010 obě strany přijaly novou Protiteroristickou deklaraci, se záměrem prohloubit už tak těsné vztahy mezi USA a EU v oblasti protiteroristických opatření. Tato deklarace potvrzuje pokračování už předešlé spolupráce v oblasti boje proti terorismu, avšak s důrazem na širší sdílení informací a společné vyšetřování případů týkajících se terorismu. Obě strany také potvrzují, že budou ochraňovat základní lidská práva ohledně ochrany osobních dat a veškerých sdílených informací i vyšetřování budou tato práva respektovat. Obě strany také ujišťují, že základním principem tohoto přístupu je chránit a podporovat demokracii a lidská práva. Respekt k lidským právům považují za základ ke stabilitě země (Council of the European Union, 2010).

Všechna tato protiteroristická opatření jsou úzce provázána s otázkou migrace a imigrace obyvatel. Baldaccini (2008) přímo upozorňuje, že otázka bezpečnosti hranic a legálních dokumentů pro přistěhovalce je vnímána jako zásadní k ochraně obyvatel a infrastruktury státu. Tento fakt je také cílem všech protiteroristických strategií, zajistit bezpečnost hranic, s čímž se pojí boom v rozvoji imigračních politiky států.

2. 1. 2. Dopad teroristického útoku 9/11 na vývoj protiteroristických opatření

Primární dopad teroristického útoku 9/11 je především takový, že se boj proti terorismu stal téměř primární záležitostí v oblasti národní obrany a promítl se také do zahraniční politiky USA. Byl zde zmíněn rozdíl mezi Spojenými státy a jejich globální perspektivou řešení problému a státy Evropské unie, které mají spíše lokální perspektivu. Přímým důsledkem teroristického útoku 9/11 je tak válka v Afghánistánu, která je vedena proto, aby se bojovalo s teroristy ještě na jejich vlastním území a zničit tak zárodky terorismu v jeho počátcích.

Fakt, že Evropa byla určena jako místo, kde se vycvičili a odkud pocházeli atentátníci, kteří spáchali teroristický útok na Světové obchodní středisko, mělo za následek užší spolupráci mezi Evropskou unií a Spojenými státy. Především obě entity formulovaly nová proti-teroristická opatření, sepsaly se bezpečnostní strategie, protiteroristické deklarace a podobně, a to v těsné spolupráci obou entit, což do budoucna ovlivnilo vzájemné bilaterální vztahy především v oblasti postupující a hlubší spolupráce.

2. 2. Evropská imigrační politika

Jak už upozornil Baldaccini (2008), otázka imigrace obyvatel je dnes úzce spojena s protiteroristickými opatřeními. Je však toto spojení migrace obyvatel s terorismem oprávněné? Následující část představí jednak problematiku identifikace teroristů, která je pravděpodobně mylně spojována s obyvateli třetích zemí. Následně bude představena teorie sekuritizace spojená primárně s takzvanou „Kodaňskou školou“ bezpečnostních studií, která se problematikou imigrace zabývá a přináší do této problematiky zajímavé analýzy. Poté bude představen vývoj imigrační politiky před teroristickým útokem 9/11 a po něm.

Autoři Jonathan Stevenson (2003), Shapiro & Byman (2006) a Anneliese Baldaccini (2008) se konkrétně vyjadřují k rozdílnostem v imigrační politice Spojených států a zemí Evropské unie, čímž se snaží identifikovat důvod teroristických útoků a vzniku teroristických skupin. Jonathan Stevenson (2003) upozorňuje na to, že Evropa byla hlavním místem nábory, plánování a logistiky pro následný teroristický útok na Světové obchodní středisko v New Yorku, a proto považuje Evropu nadále jako zdroj nebezpečí pro USA. Podle Stevensona (2003) je také hlavním problémem evropských muslimů, že nejsou společností zcela přijati a politicky nejsou zcela reprezentováni, díky čemuž jsou náchylní k radikalizaci. To se týká především zemí jako Německo, Francie a Velká Británie, které mimo jiné označil Usama bin Ládín za hlavní terče budoucích útoků. Shapiro a Byman (2006) tento problém zcela vystihli, když uvedli, že hlavním problémem v Evropě není imigrace, ale asimilace. Jako příklad uvádějí asimilaci muslimů ve Spojených státech. Podle nich se z muslimů po příchodu do Spojených států stanou buď křesťané, nebo si své náboženské přesvědčení udrží, ale zcela se asimilují do společnosti. Nevytvářejí tak muslimské komunity, do kterých by se uzavírali, ale stanou se součástí prosperující společnosti. To je hlavním důvodem, proč američtí muslimští imigranti nemají důvod k radikalizaci. Ti samí autoři také upozorňují na skutečnost, že mnoho mladých evropských muslimů je vzdělaných, mluví perfektně anglicky, a jako občani EU mohou být snadno držiteli pasu s platným vízem do Spojených států, což jim usnadňuje cestu k vyjádření hněvu vůči západní křesťanské společnosti, která je nepřijala. Baldaccini (2008) také upozorňuje na skutečnost, že teroristé, kteří spáchali atentát v New Yorku a v Madridu, měli platná nebo prošlá víza, nebo měli platné identifikační doklady nebo povolení k pobytu. Co se týče teroristického útoku na metro v Londýně, čtyři mladíci, kteří zde spáchali sebevražedný útok, byli britskými občany.

2. 2. 1. Kodaňská škola

Jak už bylo řečeno, k otázce imigrační politiky evropských zemí se vyjádřila Kodaňská škola, která přišla s pojmem sekuritizace a definovala čtyři osy vnímání imigrantů v evropské společnosti – společenskou, kriminální, ekonomickou a politickou, které budou dále detailněji vysvětleny. V Kodaňské škole zavedl koncept sekuritizace profesor mezinárodních vztahů Ole Waever, který se podrobněji zabýval i otázkou imigrace. Tento autor jednak upozorňuje, že spojování imigrace s terorismem po teroristickém útoku 9/11 je politický proces, který je uměle vykonstruován. Představuje tak svůj koncept sekuritizace. Sekuritizace nastává, když politický aktér protlačuje oblast tzv. normální politiky do bezpečnostní oblasti a používá při tom rétoriku hrozby, což obhájí zavedením pohotovostních opatření, které jsou mimo dosavadní a ustálené procedury (Karyotis, 2007). Stručně řečeno je sekuritizace proces, při kterém se nějaké téma stane bezpečnostním tématem. A to ne nezbytně proto, že by otázka byla objektivně důležitá, ale proto, že je prezentována jako důležitá (Karyotis, 2007). Podle Waevera můžeme vnímat otázku bezpečnosti jako řečový akt, čímž se fakticky stává nebezpečím to, co je vyjádřeno verbálně a lingvisticky (Karyotis, 2007).

Zajímavým výstupem Kodaňské školy je také analýza antiimigračního diskurzu evropské společnosti, který se dá rozdělit do čtyř os. Jak už bylo zmíněno, jedná se o osy společenskou, kriminální, ekonomickou a politickou, které rozebereme podrobněji.

Společenská osa antiimigračního diskurzu stojí na strachu evropských států, že vlivem přílivu přistěhovalců ztratí svou národní kulturu. Tento strach ze ztráty toho, co je pro daný národ jedinečné a typické a co ho odlišuje od ostatních společností, je často živen informacemi o vysoké porodnosti imigračních skupin (Karyotis, 2007).

Kriminální osa antiimigračního diskurzu stojí na představě, že především cizinci páchají trestné činy a jsou zapojeni do organizovaného zločinu. Toto vnímání společnosti bylo ještě umocněno právě teroristickým útokem 9/11, kdy se začala tato osa akcentovat politickými špičkami a veřejnými sdělovacími prostředky. Cizinci tak začali být spojováni nejen s kriminálními zločiny, ale především s terorismem. Ústředním bodem této osy je odlišování mezi námi a jimi. Odborné studie však ukázaly, že vazba mezi kriminalitou, pašováním drog, organizovaným zločinem a imigranty je přehnaná. Avšak trestným činům spáchaných cizinci je věnována větší pozornost (Karyotis, 2007). Tento postoj veřejnosti k cizincům může být demonstrován i na projevu Margaret Thatcherové, která řekla: „Spojili jsme se s Evropou, abychom měli volný pohyb zboží, ne abychom zde měli volný pohyb teroristů, zločinců, drog, nemocí rostlinného i živočišného původu a nelegálních imigrantů.“ (Karyotis, 2007: 9).

Ekonomická osa anti-imigračního diskurzu zdůrazňuje nebezpečí imigrantů v kontextu vysoké nezaměstnanosti domácího obyvatelstva a pomalého ekonomického rozvoje země. Diskurz většinou zdůrazňuje, že přisun imigrantů snižuje platy domácího obyvatelstva a zvyšuje jeho nezaměstnanost. Místní lidé tak imigrantům dávají za vinu, že už tak musejí bojovat o práci, která je málo placená. Protiargumenty postavené na dostupných informacích však vypovídají o opačných tendencích. Mnoho ekonomů se shodne na tom, že migrace je v dlouhodobém horizontu prospěšná, protože podporuje ekonomický růst a poskytuje potřebné schopnosti a dovednosti. Karyotis (2007) také uvádí názor, že imigranti zaplňují pracovní pozice, které místní obyvatelé nechtějí přijímat, a tak jsou pro hostující zemi naopak velice přínosní. Současná situace v Evropě je taková, že klesá porodnost a obyvatelé Evropy stárnou. Podle OSN bude evropská ekonomika potřebovat 700 milionů imigrantů na příštích 50 let, aby si zajistila populační růst a podpořila svoji bezpečnost sociálního systému (Karyotis, 2007: 10). Ve Velké Británii v roce 2001 imigranti celkem přispěli 2,5 miliard liber na daních, což je více než spotřebovali na sociálních dávkách ve Velké Británii (Karyotis, 2007: 11).

Politická osa anti-imigračního diskurzu je akcentována především vládami a politickými stranami přijímajících států. Podle Karyotise (2007) masový příliv imigrantů a čekatelů na azyl budí u společnosti dojem, že vláda dostatečně nezajišťuje zájmy svých vlastních občanů, které reprezentuje a stejně tak není schopná efektivně kontrolovat příliv populace na své území. Připouštět imigranty na národní území se tak nemusí vyplatit především v době voleb.

Když se rozpadl Sovětský svaz, země západní Evropy se obávaly masového přísunu obyvatel z východní Evropy. Na počátku 90. let však tito imigranti v západní Evropě představovali pouze 5% obyvatel. Zde je vidět, že potencionální hrozba přílivu imigrantů byla přehnaná a neodpovídala skutečnosti. Karyotis (2007) upozorňuje na situaci v Evropě po teroristickém útoku 9/11, kdy extrémně pravicové strany s anti-imigračním programem na národní úrovni začaly nabývat podpory obyvatel.

Karyotis (2007) ve svém článku také přímo uvádí, že bezpečnostní složky jako policie na národní úrovni a Europol na evropské úrovni hrají důležitou roli v konstrukci bezpečnostního diskurzu na téma imigrace. A to proto, aby si zajistili svou vlastní pozici, obhájili svou činnost a zajistili si do budoucna legitimitu pro získávání dalších informačních zdrojů. Je však potřeba si připomenout jedny ze základních hodnot Evropské unie, a to je rovnost a respekt k lidským právům, což zahrnuje i povinnost vůči čekatelům na azyl. Stejně tak by Evropská unie měla brát v potaz svůj ekonomický a demografický rozvoj, pro který jsou imigranti ze třetích zemí potřeba (Karyotis, 2007).

Autor se také zabýval otázkou, jak mohou být imigranti prospěšní v zemi, která je přijímá. Hlavním přínosem je především rozvoj bilaterálních vztahů mezi vysílající a přijímající zemí. Vysílající země má totiž zájem podporovat diplomatické vztahy se zeměmi, kam migruje jejich obyvatelstvo. Stejně tak imigranti vyvíjejí tlak na hostující zemi, aby tyto diplomatické vztahy s jejich rodnou zemí vyvíjela, čímž ovlivňují i domácí politiku své hostující země (Karyotis, 2007).

2. 2. 2. Vývoj imigrační politiky

Následující část je věnována vývoji imigrační politiky v Evropské unii, kde bude především kladen důraz na změnu paradigmatu po teroristickém útoku 9/11 ohledně vnímání imigrantů v hostující zemi a následný zlom ve vývoji politiky imigrace.

Po druhé světové válce byli imigranti vnímáni jako zdroj a podpora ekonomické rekonstrukce země zničené válkou. Když však v letech 1973-1974 propukla ropná krize, začala strmě růst nezaměstnanost a domácí vlády začaly přijímat více restriktivní opatření vůči politice migrace a 70. léta jsou tedy obdobím, kdy se politika imigrace začíná rozvíjet.

V roce 1990 Evropský soudní dvůr odmítl do té doby všeobecně přijímaný předpoklad, že otázka imigrace obyvatel je plně v kompetenci národních států (Chou, 2009). V ten stejný rok byla také schválena Dublinská konvence, která obsahuje pravidlo, že pokud bude čekatel na azyl odmítnut v jedné zemi, nebude moci být přijat ani do jiné země Evropské unie a bude se muset vrátit do země svého původu (Commission of the European Communities, 2001). Když byl v roce 1992 schválen Jednotný evropský akt a tím potvrzen volný pohyb osob na území Evropské unie, začala se současně více rozvíjet bezpečnostní opatření na vnějších hranicích EU. Důležitým mezníkem se stalo přijetí Amsterodamské smlouvy roku 1997, kde se ve článku 2 ustavuje oblast svobody, bezpečnosti a práva, ve které je zajištěn svobodný pohyb osob na vnitřních hranicích Evropské unie. Konkrétně Amsterodamská smlouva uvádí:

- a) do pěti let po vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost opatření k zajištění volného pohybu osob podle článku 7a a doprovodná opatření, která jsou s ním bezprostředně spjata a která se týkají kontrol na vnějších hranicích, azylu a přistěhovalectví. (Amsterodamská smlouva, 1997).

Teroristický útok 9/11 zcela změnil paradigma vnímání imigrantů v západních zemích. Začal se vytvářet nový obraz imigrantů jako potencialních teroristů, což domácí vlády a bezpečnostní složky využili k posilování restriktivních opatření na poli imigrační politiky. Byla tak vytvořena jakási přímá vazba mezi mezinárodní migrací obyvatel, azylovou politikou a terorismem. Autor Karyotis (2007) k tomu uvedl, že imigranti jsou stále více vnímáni jako potencialní bezpečnostní hrozba státu a společnosti a také jsou často spojováni s kriminálními zločiny a teroristickými aktivitami. Tento trend je na vzestupu především po spáchaných teroristických útocích 11. září 2001 na New York a Washington DC. Podle autora Chou (2009) teroristický útok 9/11 jen potvrdily důležité postavení imigrační politiky a nutnost zamezení vstupu neoprávněných migrantů do národních zemí a stejně tak omezení jejich přístup k sociálním benefitům. Teroristické útoky na Madrid a Londýn jen potvrdily už nastoupený vývoj imigrační politiky. Karyotis (2007) má k této otázce ještě velice zajímavou poznámku, že teroristický útok 9/11 nevyvolal nejistotu, dvojznačnosti a komplikovanosti v otázce imigrační politiky, ale spíše rozběhl proces, ke kterému se v evropském vnitřním bezpečnostním systému schylovalo. Skutečnost, že 19 členů skupiny, která zorganizovala tento teroristický útok, byli cizinci, zvýšilo v západní společnosti strach vůči imigrantům. S tím je také spojen problém rasismu a xenofobie přímo zaměřen na imigranty a žadatelé o azyl.

Na setkání Rady ministrů vnitra a spravedlnosti dne 20. září 2001 navrhla Evropská komise detailněji prozkoumat zabezpečení vnitřní bezpečnosti EU. S tím se také pojí právo členských států odmítnout vstup příslušníka třetího státu do své země, z důvodu možnosti ohrožení domácí bezpečnosti. Celkově tento výstup Evropské komise ilustruje imigranty a uprchlíky jako potencialní teroristy (Karyotis, 2007). Závěrečný dokument z tohoto zasedání především specifikuje oblasti spolupráce EU a USA v oblasti boje proti terorismu. Jedná se především o zajištění letecké bezpečnosti, spolupráci s Europolem, nebo možnosti širšího přístupu do databáze SIS. Článek 16 přímo definuje formu boje proti terorismu, za což se především považuje systematická kontrola na letištích a vnitřních i vnějších hranicích EU. V článku 25 také Rada EU všem svým členským státům doporučuje, aby kladla zvláštní důraz na kontrolu při vydávání identifikačních dokumentů a povoleních k pobytu (Justice and Home Affairs, 2001).

Haagský program je plán Rady EU pro léta 2005-2010 v oblasti svobody, bezpečnosti a práva, který navrhuje další vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie. Témata Haagského programu jsou jak záležitosti imigrační politiky, tak záležitosti protiteroristických opatření, na čemž je opět jasně ilustrováno, že se tyto dvě témata překrývají a záležitost pohybu cizinců na území Evropské unie je jasně spojována s terorismem. Cílem Haagského programu je především zajištění základních lidských práv, regulování toku migrace, posílení kontroly vnějších hranic EU a boj s terorismem. V oblasti základních lidských práv se jedná především o zajištění volného pohybu osob na území EU, ale také je zdůrazněna potřeba boje s antisemitismem, rasismem a xenofobií. Dalším požadavkem Haagského programu je ustavení společné procedury v oblasti poskytování azylu, s čímž je spojen i proces sjednocování pravidel v této oblasti. Je zde také zmíněna potřeba důslednější integrace legálních imigrantů a jejich potomků. Dalším velkým tématem je kontrola hranic a boj s nelegální migrací, s čímž je spojen i další vývoj informačních systémů, jako je SIS, VIS nebo také používání biometrických dat. V oblasti boje proti terorismu se klade důraz na kooperaci členských států EU, především v oblasti zpravodajských složek a na úrovni policie (Council of the European Union, 2004).

Na závěr je potřeba upozornit na protikladné tendence v této otázce. Na jednu stranu tendence vnitřní politiky volají po restriktivních opatření v imigrační politice a kontrole hranic, avšak na druhou stranu je potřeba brát v úvahu ekonomické potřeby svého státu, což vyžaduje přísun pracovníků ze třetích zemí a tudíž i více liberální imigrační politiku.

2. 2. 3. Dopad teroristického útoku 9/11 na vývoj evropské imigrační politiky

Hlavním důsledkem teroristického útoku 9/11 v oblasti imigrační politiky je spojování imigrantů s obrazem potencionálních teroristů. Tento trend zaznamenala Kodaňská škola mimo jiné ještě před rokem 2001, kdy byli imigranti spojováni s kriminální aktivitou, avšak teroristický útok 9/11 toto vnímání imigrantů posunul k teroristické aktivitě. Kodaňská škola vnímá spojování imigrace s terorismem jako politicky vykonstruovaný proces, který obhajuje posilování kontrolních a bezpečnostních mechanismů. Důkazem toho je nahlédnutí do různých programů, opatření, či strategií pojednávající o proti-teroristických opatřeních. Téměř vždy je otázka bezpečnosti spojena s otázkou kontroly hranic a nutnosti regulovat imigrační politiku. Událost 9/11 tak má zcela jasně za následek toto spojování imigrace s terorismem.

2. 3. Ochrana osobních údajů občanů Evropské unie

Teroristický útok 9/11 rozběhl řadu preventivních opatření, mezi kterými je nejdiskutovanější právě získávání osobních informací a nakládání s nimi. Praxe získávání osobních dat však teroristickému útoku 9/11 předcházela, avšak tyto události daly podnět k rozšíření spektra získávaných dat a jakousi obhajobu nutnosti tyto data sbírat. Pozornost tak bude věnována jak hlavním aktérům, kteří s osobními daty operují - ICAO (International Civil Aviation Organization), Evropská unie a Spojené státy – tak spolupráci těchto aktérů a jejich následnému společnému postupu v této otázce.

2. 3. 1. ICAO

ICAO je specializovaný správní orgán spadající pod OSN (Organizace Spojených Národů), který už od poloviny 90. let připravuje sjednocení a implementaci biometrických dat v cestovních dokumentech. Veškerá tato přípravná opatření jsou od počátku vedena v úzké spolupráci s Mezinárodní organizací pro standardizaci, jejíž regule jsou platné pro všechny členské státy OSN. Podle Petermanna et al. (2006) bylo původním záměrem organizace ICAO zavedení biometrických dat do cestovních dokumentů především pro ekonomické a bezpečnostní cíle, tedy urychlení průchodu cestujících přes bezpečnostní kontroly na letišti, zvýšení letecké bezpečnosti a v neposlední řadě ochrana cestovních dokumentů před krádeží. Podle Petermanna et al. (2006) teroristé budoucnosti bez pochyby budou mít své biometrické cestovní dokumenty v pořádku, ale jedinou změnou bude způsob, jakým si vytvoří svou identitu. Avšak teroristé, kteří jsou ochotni zemřít, se o tyto záležitosti nestarají. Pravděpodobně ani nedojde k okamžiku, kdy jejich dokumenty budou detailněji kontrolovány. Když ICAO přišlo v roce 2003 s návrhem integrovat biometrická data do cestovních dokumentů, někteří autoři jako třeba Baldaccini (2008) tento krok vnímali jako přímý důsledek teroristického útoku 9/11, ale například Petermann et al. (2006) považují postupné zavádění biometrických dat do cestovních dokumentů jako postupný vývoj, který není potřeba s teroristickým útokem 9/11 spojovat.

2. 3. 2. EU

První kroky k použití biometrických dat v Evropské unii byly udělány již v roce 2000, kdy vznikl Eurodac, systém uchovávající otisky prstů žadatelů o azyl. Záměr o zavedení používání biometrických dat je tedy zřejmý už před teroristickým útokem 9/11, avšak tato událost je často vnímána jako katalyzátor pro rozšíření a urychlení strategie zlepšování bezpečnosti osobních dokumentů. S tím nesouhlasí právě Petermann et al. (2006), kteří tvrdí, že politika Evropské unie týkající se biometrických údajů nebyla a není důsledkem událostí ve Spojených státech. A to proto, že Evropská unie už měla svou perspektivu vývoje shromažďování osobních dat dávno před teroristickým útokem 9/11, což se týkalo především zavedení systému Eurodac.

Krátce po teroristickém útoku 9/11 navrhla Rada Evropské unie další vývoj informačního systému SIS (Schengen Information System), který by rozšířil svou působnost vzhledem k plánovanému rozšíření Evropské unie v roce 2004. Dosavadní informační systém tak rozšířil svou působnost, čímž se také přejmenoval na SIS II, který se mimo jiné také více zaměřuje na imigrační politiku a vydáváním víz. Vzhledem k projednávání rozšíření působnosti informačního systému krátce po teroristickém útoku 9/11 může být na tuto rozšířenou působnost pohlíženo jako na přímý důsledek této události. Jak už však bylo řečeno, oficiálně rozšíření působnosti SIS na SIS II souviselo s rozšířením Evropské unie plánovaným na rok 2004.

V září roku 2003 Evropská komise rozhodla, že biometrické údaje jako digitální fotografie obličeje a otisky prstů budou zavedeny také v dokumentech jako víza a povolení k pobytu na území Evropské unie, a to s účinkem od roku 2005. Od tohoto roku také platila nová pravidla pro členské státy EU vydávající cestovní pasy pro své občany. Všechny cestovní dokumenty vydané od roku 2005 tak musejí obsahovat biometrickou fotografii obličeje a splňovat technická specifika stejná pro všechny členské státy Evropské unie (Petermann et al., 2006).

2. 3. 3. USA

Ochrana hranic a území Spojených států se po teroristickém útoku 9/11 stalo politickou prioritou. V souvislosti s teroristickými útoky byla v roce 2002 zavedena nová bezpečnostní strategie tzv. chytré hranice (smart borders). Petermann et al. (2006) k tomu uvádějí, že zavedení strategie Chytré hranice je široce vnímáno jako reakce na změnu bezpečnostní situace po teroristickém útoku 9/11. Bushova administrativa k této nové strategii uvedla, že je potřeba zabránit vstupu teroristů a prostředků teroru, a zároveň usnadnit legální pohyb lidí, zboží a služeb (Pawlak, 2009). V návaznosti na teroristický útok 9/11 v USA prošly dva důležité zákony, které měly zlepšit bezpečnost USA. Prvním byl „Vlastenecký zákon a posílení bezpečnosti hranic“ (US Patriot Act and the Enhanced Border Security) a tím druhým byl „Reformní zákon o vstupních vízech 2002“ (Visa Entry Reform Act of 2002), který po všech státech světa požaduje, aby před vstupem svých občanů na území Spojených států vydávali cestovní dokumenty, které by nebylo možné padělat, což zahrnuje zavedení biometrických dat a to s platností od 26. října 2004 (Petermann et al., 2006). V návaznosti na tyto zákony vstoupil v platnost program US VISIT (US Visitor and Immigration Status Indication Technology System). Tento program byl vyvinut nově vzniklým ministerstvem DHS, aby se systematicky monitoroval příjezd a odjezd mezinárodních návštěvníků, stejně jako jejich pobyt (Petermann et al., 2006). V současné době pod tímto programem US VISIT, žadatel o vízum do Spojených států musí příslušnému konzulárnímu úřadu vydávajícímu víza poskytnout své dva otisky prstů, které jsou snímány elektronicky a stejně tak je pořízena jejich digitální fotografie. Tyto bezpečnostní mechanismy na cestovních dokumentech mají především pomoci omezit krádeže a padělání cestovních dokumentů a také zabránit jejich potenciálnímu zneužití teroristickými skupinami.

Bezprostředně po teroristickém útoku 9/11 byl mimo jiné schválen důležitý zákon týkající se důkladnější kontroly osob vstupujících na území Spojených států. Tím byl zákon o letecké a bezpečnostní přepravě z roku 2001 (ATSA - The US Aviation and Transportation Security Act), který přikazuje leteckým společnostem detailněji kontrolovat a prověřovat cestující před vstupem na palubu letadla. Jedná se především o zavedení detektorů kovů, kterým jsou všichni pasažéři povinni projít, a také zavedení rentgenů zavazadel, které kontrolují veškerý jejich obsah (Congress, 2001). Přijetí tohoto zákona bylo důležitým historickým mezníkem, protože ovlivnil způsob bezpečnostních kontrol na letištích téměř po celém světě.

2. 3. 4. PNR

Diskuze ohledně ochrany osobních údajů cestujících leteckou dopravou na linkách mezi EU a USA se točí především okolo tzv. jmenného záznamu cestujících, neboli zkratky PNR (Passenger Name Record). Vysocí představitelé USA vyžadují na leteckých společnostech tyto osobní data cestujících, což je však v rozporu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod i s Všeobecnou deklarací lidských práv od OSN (Schrader, 2006).

Konkrétně se diskutuje nad článkem 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který uvádí:

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence (Kancelář Evropského soudu pro lidská práva, 2010).
2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných (Kancelář Evropského soudu pro lidská práva, 2010).

Také článek 12 Všeobecné deklarace lidských práv mluví o ochraně soukromí, na který se odpůrci poskytování PNR obracejí. Článek 12 konkrétně říká:

12. Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům (OSN, 2011).

Vyjednávání ohledně výměny osobních dat cestujících započalo v roce 2003 schůzkami mezi vysokými představiteli EU a USA. V červenci 2007 tato jednání vyvrcholila v sedm nových dohod, které by měly zajistit pokračování výměny PNR dat. Podle Archick (2010) tyto závěry jednání umožnily americkým celním úřadům zajišťujících bezpečnost hranic sdílet tyto PNR data s jinými americkými úřady zabývajícími se bojem proti terorismu.

U těchto úřadů byla prodloužena doba, po kterou mohou tyto PNR data uchovávat, a také jim byl povolen přístup k citlivým osobním datům, jako je pasažérovo náboženství nebo zdravotní stav. Tato nová dohoda také požaduje po leteckých společnostech posílání osobních dat svých pasažérů alespoň 72 hodin před odletem letadla. Schrader (2006) ještě k tomuto přístupu Spojených států dodává, že legislativa Spojených států se zaručuje používat PNR data pouze k účelům boje proti terorismu a jiných závažných zločinů. Evropská komise je ochotna nadále podporovat Spojené státy poskytováním těchto PNR dat, aby mohly efektivně bojovat proti terorismu.

2. 3. 5. SWIFT

Společnost SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications) neboli Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci, je celosvětově působící společnost zajišťující výměnu informací mezi světovými bankami. Podle autorky Kristin Archick (2010) mají od roku 2001 vysocí činitelé Spojených států tajný přístup k informacím této společnosti a v červnu roku 2007 se Evropská unie s USA dohodly na pokračování poskytování informací Spojeným státům od společnosti SWIFT, a to pro jejich proti-teroristické účely. V roce 2009 nastala změna v objemu předávaných informací Spojeným státům a také restrikce ohledně dlouhodobého přechovávání těchto citlivých dat. V roce 2010 se rozběhla veřejná diskuze o poskytování osobních údajů občanů EU právě Spojeným státům. V únoru se touto záležitostí zabýval Evropský parlament, který s ohledem na ochranu osobních údajů odmítl tuto dohodu mezi EU a USA, známou jako dohoda o SWIFT, která by vysokým představitelům Spojených států měla nadále umožňovat přístup k finančním údajům občanů EU, a to z důvodu boje proti terorismu (Archick, 2010).

V květnu 2010 začala nová jednání mezi Evropskou komisí a vysokými představiteli USA o nové dohodě o SWIFT. V červnu 2010 byla navrhována nová dohoda o SWIFT, která by vyhovovala požadavkům Evropského parlamentu, a zároveň vyhovovala požadavkům Spojených států mít stále přístup k datům společnosti SWIFT. Nová dohoda o SWIFT také obsahovala návrh zřízení nezávislého pozorovatele, jmenovaného Evropskou komisí, který by měl své sídlo ve Washingtonu DC a permanentně dohlížel na patřičné nakládání s daty společnosti SWIFT (Archick, 2010).

2. 3. 6. Společný postup EU a USA

Potřeba společného diskurzu vyústila v roce 2004, kdy DHS navrhl vznik diskuzní platformy „Vysoký politický dialog o hraniční a přepravní bezpečnosti“ (High Level Political Dialogue on Border and Transportation Security). Na půdě této diskuzní platformy se setkávají vysocí představitelé Spojených států, především z DHS, a Evropské unie, kterou zastupuje DG RELEX (Directorate for External Relations), což jsou odborníci v oblasti hraniční a přepravní bezpečnosti a DG JLS (Directorate of Justice, Freedom and Security), což jsou permanentní členové. Pawlak (2009) upozorňuje na to, že DG JLS stále více vstupuje do přímého kontaktu s DHS a fakticky zastupuje práci DG RELEX a dokonce tento orgán sám za sebe komunikuje s DHS prostřednictvím elektronické pošty, aniž by DG RELEX o předmětu komunikace předem informoval.

V roce 2008 Evropská unie představila novou politickou strategii pro rok 2009, která zavádí nová opatření jako reakci na vnější dopady amerického práva (Pawlak, 2009). Jinak řečeno, bezpečnostní opatření Spojených států požadující osobní údaje cestujících z Evropské unie do USA vyžadují implementaci nových opatření také v Evropské unii. Nová politická strategie EU hodlá zavést nový Evropský dozorčí systém (European surveillance system), který také obsahuje návrh zavedení tzv. hraničním balíčku (border package). Tento hraniční balíček mimo jiné navrhuje zavedení Elektronického cestovního autorizačního systému (Electronic Travel Authorisation System) a také Systému automatické hraniční kontroly (Automatic Border Control System) založený na biometrických technologiích (Pawlak, 2009). Tyto opatření by tak odpovídaly na požadavky Spojených států ohledně důslednější kontroly cestujících.

Podle Pawlaka (2009) je až podivuhodné, jak se vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie nápadně podobá USA. A proto upozorňuje na skutečnost, jaká vlastně je role USA ve vývoji evropských bezpečnostních složek. Pawlak také zmiňuje, jak takový proces osvojování amerických opatření probíhá. Údajně se toto přijímání amerických opatření děje prostřednictvím mezivládních kontaktů, které se utvořily mezi jednotlivými částmi byrokratických aparátů. Tak probíhá spolupráce napříč národními a územními hranicemi (Pawlak, 2009). Tento autor také přímo definoval problém plynoucí z této situace. Občané Evropské unie jsou totiž předmětem amerických předpisů a nařízení, což je často fakticky v rozporu s ochranou lidských práv a to především s ochranou osobních údajů.

2. 3. 7. Dopad teroristického útoku 9/11 na ochranu osobních údajů občanů Evropské unie

Nejvíce diskutovaným tématem je pořizování biometrických údajů a nakládání s nimi. Je zřejmé, že praxe získávání těchto údajů je patrná už před teroristickým útokem 9/11, jak v Evropské unii, tak ve Spojených státech. Avšak událost 9/11 jednak urychlila, ale také ospravedlnila nutnost sběru těchto informací. Pokud budeme mluvit o nejdiskutovanějších datech, kterými jsou PNR a SWIFT, Spojené státy primárně uvádějí, že tato data budou výhradně používána k obraně proti terorismu, čímž obhajuje nutnost tyto data sbírat a uschovávat.

Ve Spojených státech však měl teroristický útok 9/11 nesporný dopad na novou formulaci bezpečnostní politiky. Jednak byla bezpečnostní politika reformována institucionálně (vznik DHS, reorganizace IC), ale také byly formulovány nové hrozby vnitřní bezpečnosti státu. S tím je spojeno i navázání užší spolupráce s Evropskou unií, od které USA požadují PNR a SWIFT data.

Co se týče celosvětového dopadu teroristického útoku 9/11 na získávání osobních dat, jedná se především o program US VISIT, ale také zákon ATSA. Program US VISIT je legální nástroj získávání biometrických údajů lidí po celém světě, kteří se rozhodnout vstoupit na území USA. Zákon ATSA pro změnu ovlivňuje cestující leteckou dopravou po celém světě, kteří jsou povinni podléhat osobním kontrolám na letištích, jak jejich osobních zavazadel prostřednictvím letištních rentgenů, tak jejich vlastní osoby prostřednictvím detektorů kovů.

2. 4. Policejní spolupráce

První část této kapitoly pojednává o rozvoji policejní spolupráce v Evropě, která se začala rozmáhat především po rozpadu sovětského bloku, kdy začalo být akutní řešit mezinárodní organizovaný zločin. Další část pojednává o tzv. společných vyšetřovacích týmech, které jsou složeny z příslušníků několika zemí, kteří mají mandát vyšetřovat konkrétní případ. Konkrétní smlouvy pak specifikují podmínky vzniku takového společného vyšetřujícího týmu a pravidla jeho práce. Navíc bude upřesněna role Europolu v těchto společných vyšetřovacích týmech. Už v Amsterodamské smlouvě se pojednávalo o roli Europolu, protože se předpokládalo, že Europol bude v této oblasti do budoucna posilovat svou roli, ale je potřeba mu k tomu dát oficiální mandát. Poslední část pojednává o spolupráci policejních složek mezi Evropskou unií a Spojenými státy. Tento způsob spolupráce ještě není zcela etablovaný, a proto probíhá několika způsoby. Na závěr bude pojednáno o roli teroristického útoku 9/11 na vývoj policejní spolupráce v Evropské unii.

2. 4. 1. Rozvoj policejní spolupráce

V 90. letech nastal rozvoj policejní spolupráce na evropské úrovni. Hlavní roli hrál především rozpad bývalého Sovětského svazu a demokratický rozvoj národních policejních složek, centralizovaných v každém národním státu. V tomto období se také rychle rozvíjela mobilita lidí, zboží a služeb přes hranice národních států, s čímž se také pojil rozvoj organizovaného zločinu. Mezinárodní gangy operující v několika zemích najednou, tak mají v jedné zemi své vedení, v další zemi své finanční zdroje a zločin je páčán na území mnoha dalších národních států. Národní policejní složky tak mohou jen těžko bojovat proti tomuto mezinárodnímu organizovanému zločinu pouze na svém území, protože tím se nevyřeší sama podstata organizovaného zločinu, čímž je komplexní šetření a útok na hlavy těchto kriminálních gangů. Podle Bradyho (2007) bez mezinárodní spolupráce policejních složek tak sice může národní policie vyšetřovat jednotlivé kriminální zločiny, avšak má jen malou možnost jejich prevence. Avšak i mezinárodní spolupráce na vyšetřování má své úskalí, a tím jsou rozdílná pravidla a předpisy pro vyšetřování kriminálních zločinů, což mezinárodní spolupráci také komplikuje.

2. 4. 2. Společné vyšetřující týmy

Nejdůležitějším dokumentem pojednávajícím o legálních zásadách policejní spolupráce je MLA smlouva, která jednak specifikuje způsob založení takového společného vyšetřovacího týmu (Joint Investigation Team), tak způsob participace Europolu v tomto vyšetřování. Konkrétně článek 13 uvádí, jaká konkrétní pravidla musejí být dodržena pro utavení společného vyšetřovacího týmu. Především musí dojít k oficiální dohodě mezi kompetentními autoritami jednotlivých členských států. Také každý takový společný vyšetřující tým musí být založen na základě specifického účelu a na jasně vymezenou dobu. (Council of the European Union, 2000 b). Amsterodamská smlouva z roku 1997 uvádí obecná pravidla společných operací, ve kterých se policie, celníci a další specialisté členských států mohou účastnit (Schalken & Pronk, 2002). V neposlední řadě je potřeba brát v úvahu, jací aktéři budou do takového vyšetřování zahrnuti. Nejčastěji se jedná o vyšetřující úředníky, soudce, ale také instituce jako Europol a Eurojust (Schalken & Pronk, 2002).

Role Europolu v těchto společných vyšetřujících týmech je poměrně velká, což byl od počátku jeden z důležitých záměrů Europolu. Už v *Plan of Action* z roku 1997 Rada EU argumentuje, že by Europol měl získat praktickou moc, aby mohl spolupracovat s národními autoritami. Europol by totiž měl poskytovat prostředky a podporu v přípravách, koordinaci a výkonu speciálních vyšetřování oprávněnými osobami jednotlivých členských států (Schalken & Pronk, 2002). Také Amsterodamská smlouva z roku 1997 konkrétně uvádí v článku K2, že by Europol měl pomoci s přípravou vyšetřování, podporovat spolupráci a výkon specifických vyšetřujících aktivit, což zahrnuje i operace společných vyšetřujících týmů. Autoři Schalken a Pronk (2002) také upozorňují na to, že Europol má v této oblasti fakticky nezávislou úlohu a ne skutečnou výkonnou moc.

2. 4. 3. Spolupráce EU a USA

Co se týče policejní spolupráce mezi Evropskou unií a Spojenými státy, ta funguje na spolupráci Europolu a Interpolu, konkrétněji přes amerického styčného důstojníka Interpolu a jeho kanceláři s příslušnými složkami Europolu. Spolupráce EU a USA se měla zjednodušit podepsáním Smlouvy o spolupráci (Cooperational Agreement). Navzdory existenci této dohody se stále preferuje řídit vyšetřování na základě bilaterálních dohod a ujednání. Pokud se chce FBI podílet na vyšetřování v členské zemi Evropské unie, kontaktuje přímo příslušné

národní složky. Pokud se člen Evropské unie chce podílet na vyšetřování v USA, nebo žádá informace od FBI, tak tato vyjednávání v praxi neprobíhají přes styčného důstojníka Europolu ve Washingtonu DC, ale vše se řeší přes styčného důstojníka FBI v příslušné členské zemi EU, ze které tato žádost vychází (Deflem, 2006). V Evropské unii dosud neexistuje srovnatelná instituce s FBI, avšak je pravděpodobné, že Europol se bude vyvíjet tímto směrem. Podle Deflema (2006) by se potencionální vývoj a existence Evropské zpravodajské služby měl formovat právě podle vzoru FBI a CIA.

2. 4. 4. Dopady teroristického útoku 9/11 na vývoj policejní spolupráce v Evropské unii

Policejní spolupráce byla záměrně vybrána jako poslední oblast, kterou značně ovlivnil teroristický útok 9/11. Policejní spolupráce je totiž úzce spjata se všemi předešlými oblastmi, jak s proti-teroristickými opatřeními, tak imigrační politikou a ochranou osobních údajů. Teroristický útok totiž značně posílil bezpečnostní opatření v transatlantickém prostoru, za která zodpovídají především policejní složky.

Proti-teroristická opatření, kontrola hranic spojená s imigrační politikou, i způsob nakládání s osobními daty, všechna rozhodnutí týkající se těchto oblastí jsou přijímána na nejvyšších úrovních Evropské unie a Spojených států, avšak většinou implementována především policejními složkami. Spolupráce policejních složek je tak logickým vyústěním této situace. Pro výkon všech nových opatření, která vznikla v důsledku teroristického útoku 9/11, je potřeba prohlubovat spolupráci a posilovat pravomoci policejních složek, aby mohly tato nová opatření uvádět do praxe. S tím se pojí i širší získávání osobních dat, která se používají k rychlejší identifikaci občanů, ale také ke sdílení mezi několika dalšími složkami, což vede ke vzniku nových informačních databází, které policejní složky ke své práci potřebují.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo prozkoumat, zda teroristický útok spáchaný na Světové obchodní středisko v New Yorku dne 11. září 2001 měl přímý dopad na další vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie.

- V první řadě byla přijata nová bezpečnostní strategie Evropské unie, která po vzoru Národní strategie USA akcentuje především nutnost boje s terorismem, který se v Bushově administrativě stal téměř prvotním cílem zahraniční politiky. Bezpečnostní strategie EU tak staví na podobných bezpečnostních otázkách se Spojenými státy a stejně tak obě entity uvádějí nutnost další spolupráce, což pro následující léta znamená i společný postup v bezpečnostní politice.
- Imigrační politika se po teroristickém útoku 9/11 stala také oblastí bezpečnostní politiky, a to přímo spojovanou s terorismem. Haagský program přímo akcentuje boj s nelegální migrací a terorismem, což jen dokládá spjitost těchto dvou témat. Kontrola hranic je také úzce spojena s vývojem nových informačních databází, které uchovávají stále širší spektrum osobních dat imigrantů, a to pro bezpečnostní účely, což opět dokládá spjitost bezpečnostní a imigrační politiky.
- Oblast ochrany osobních údajů po teroristickém útoku 9/11 prošla značnými změnami. Především se shromažďují osobní biometrická data legální cestou, a to přes americký program US VISIT. Také PNR data cestujících leteckou dopravou jsou využívána pro bezpečnostní účely. Tato nová opatření jednak rozvířila debatu nad otázkou ochrany osobních údajů a nakládání s nimi, ale především dala podnět ke vzniku mnoha nových informačních databází, která tato data shromažďují. Konkrétně se na území EU rozšiřuje okruh institucí, které mají do těchto databází přístup, což je většinou obhajováno jako nutná podmínka boje proti terorismu a organizovanému zločinu.

- Všechna tato nová bezpečnostní opatření, která jsou důsledkem teroristického útoku 9/11, měla za následek posílení policejní spolupráce na mezinárodní úrovni, aby tato nová bezpečnostní opatření mohla být uváděna do praxe. Především se stále posiluje mandát Europolu, který se na území Evropské unie stává stále důležitějším hráčem, a který policejní spolupráci zaštiťuje.

Po teroristickém útoku 9/11 se zcela změnila povaha bezpečnostní politiky. Všechna tato nová bezpečnostní opatření ukazují, že nepřítel není zcela jasný, a proto je potřeba používat plošná bezpečnostní opatření, jako je sběr osobních dat, sdílení informací a spolupráci na mezinárodní úrovni, nežli na cílených bezpečnostních opatřeních. Důsledek teroristického útoku 9/11 je tedy především ten, že se tato bezpečnostní opatření dotýkají osobně nás všech.

Použité zdroje:

Literatura:

- ARCHICK, Kristin (2010): U.S.-EU Cooperation Against Terrorism. *Congressional Research Service*, July 9, 2010, s. 1-14
- BALDACCINI, Anneliese (2008): Counter-Terrorism and the EU Strategy for Border Security: Framing Suspects with Biometric Documents and Databases. *European Journal of Migration and Law*, No. 10, s. 31-49
- BRADY, Hugo (2007): Europol and the European Criminal Intelligence Model: A non-state Response to Organised Crime. *Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales y Estrategicos*, December 1, s. 1-6
- BUNYAN, Tony (1995). Europol Convention. *Statewatch*, s. 1-37
- CHOU, Meng-Hsuan (2009): The European Security Agenda and the „External Dimension“ of EU Asylum and Migration Cooperation. *Perspectives on European Politics and Society*, Vol. 10, No. 4, s. 541-559
- DEFLEM, Mathieu (2006): Europol and the Policing of International Terrorism: Counter-Terrorism in a Global Perspective. *Justice Quarterly*, Vol. 23, No. 3, s. 336-360
- HAYES, Ben (2004): From the Schengen Information System to SIS II and the Visa Information (VIS): the proposals explained. *Statewatch*, February 2004, s. 1-46
- KARYOTIS, Georgios (2007): European Migration Policy in the Aftermath of September 11. *Innovation*, Vol. 20, No. 1, s. 3-17
- MONAR, Jörg (2007): The EU's Approach post-September 11: Global Terrorism as a Multidimensional Law Enforcement Challenge. *Cambridge Review of International Affairs*, Vol. 20, No. 2, s. 267-283
- MOUNIER, Gregory (2009): Europol: A New Player in the EU External Policy Field? *Perspectives on European Politics and Society*, Vol. 10, No. 4, s. 582-602
- PAWLAK, Patryk (2009): Network Politics in Transatlantic Homeland Security Cooperation. *Perspectives on European Politics and Society*, Vol. 10, No. 4, s. 560-581
- PETERMANN, Thomas; SAUTER, Arnold; SCHERZ, Constanze (2006): Biometrics at the Borders – the Challenges of a Political Technology. *International Review of Law Computers & Technology*, Vol. 20, No. 1, s. 149-166
- SCHALKEN, Tom; PRONK, Maarten (2002): On Joint Investigation Teams, Europol and Supervision of Their Joint Actions. *European Journal of Crime, Criminal Law & Criminal Justice*, February 1, s. 70-82
- SCHRADER, Christina (2006): Passenger Name Record: Undermining the Democratic Right of Citizens? *Social Alternatives*. Vol. 10, No. 3, s. 44-49
- SHAPIRO, Jeremy; BYMAN, Daniel (2006): Bridging the Transatlantic Counterterrorism Gap. *The Washington Quarterly*, Autumn, s. 33-50
- STEVENSON, Jonathan (2003): How Europe and America Defend Themselves. *Foreign Affairs*, Vol. 82, No. 2, s. 75-90

Elektronické zdroje:

- Amsterodamská smlouva. 1997 [online]. Amsterdam [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf>
- Commission of the European Communities. 2001. Evaluation of the Dublin Convention [online]. Brussels [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.statewatch.org/semDOC/assets/files/commission/SEC-2001-756.pdf>
- Congress. 2001. Aviation and Transportation Security Act [online]. Washington [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.aopa.org/whatsnew/regulatory/107-71.pdf>
- Council of the European Union. 2010a. EU-U.S. and Member States 2010 Declaration on Counterterrorism [online]. Luxembourg [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/114874.pdf
- Council of the European Union, 2000b. MLA Convention [online]. Luxembourg [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.statewatch.org/news/aug00/MLAfinal.htm>
- Council of the European Union. 2006. EU Action Plan on combating terrorism [online]. Brussels [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st05/st05771-re01.en06.pdf>
- Council of the European Union. 2004. The Hague Programme [online]. Brussels [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.statewatch.org/news/2008/aug/hague-programme.pdf>
- EEAS. 2011. Counterterrorism / Justice, Freedom and Security [online]. Washington DC [cit. 29. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.eurunion.org/eu/Counterterrorism/Counterterrorism/Justice-Freedom-Security.html>
- Eurojust. 2011. Welcome to EUROJUST [online]. Eurojust [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.eurojust.europa.eu/>
- European Court of Human Rights. 2010. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Článek 8 [online]. Kancelář Evropského soudu pro lidská práva [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CZE_CONV.pdf
- Europol. 2009. New Threat Assessment on Organised Crime [online]. The Hague: Europol [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=news&news=pr091022.htm>
- Europol. 2005. Information system made available for all EU Member States [online]. The Hague: Europol [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=news&news=pr051010.htm>
- Europol. 2002. Europol Opens Liaison Office in Washington D.C. [online]. The Hague: Europol [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=news&news=pr020830.htm>
- European Union. 2003. A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy [online]. Brussels [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>
- Frontex. 2011. What is Frontex? [online]. Warsaw: Frontex [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.frontex.europa.eu/>
- Intelligence Community. 2011. Our Strength Lies in Who We Are [online]. [cit. 25. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.intelligence.gov/about-the-intelligence-community/member-agencies/>

- Justice and Home Affairs. 2001. Conclusion Adopted by the Council (Justice and Home Affairs), SN 3926/6/01 [online]. Brussels [cit. 19. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.statewatch.org/news/2001/sep/03926-r6.pdf>
- Ministerstvo vnitra ČR, 2009. EURODAC [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR - Odbor azylové a migrační politiky [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.mvcr.cz/clanek/eurodac.aspx>
- OSN. 2011. Všeobecná deklaráce lidských práv [online]. Praha: OSN [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>
- Pikna. 2005. Základní terminologie v oblasti justice a vnitřních věcí. Část V – Policejní spolupráce [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR [cit. 17. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. http://www.polac.cz/eu/zakl_term/cast_5.html#24
- Rettman, Andrew. 2011. EU Intelligence Services Opening up to Collaboration [online]. Brussels [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné z odkaz. <http://euobserver.com/9/31656>
- The White House. 2002a. National Strategy for Homeland Security [online]. Washington DC [cit. 25. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. http://www.dhs.gov/xlibrary/assets/nat_strat_hls.pdf
- The White House. 2002b. The National Security Strategy of the United States of America [online]. Washington DC [cit. 18. 4. 2011]. Dostupné z odkaz. http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/nss/nss_sep2002.pdf